

Møte tirsdag den 6. november 2007 kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 11):

1. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker
2. Interpellasjon fra representanten Anette Trettebergstuen til utenriksministeren:

«I mange land er forholdene knyttet til demokrati og menneskerettigheter svært alvorlige. Militærjunta, hemmelig politi og brutal statlig maktutøvelse knuser mange steder all politisk opposisjon og demokratibevegelse. Eksemplene på land med svært mangelfullt eller ikke eksisterende demokrati hvor menneskerettigheter brytes hver eneste dag, er mange. I løpet av de siste ukene er tusenvis blitt arrestert, drept eller meldt savnet i forbindelse med demonstrasjonene mot 45 års militærdiktatur i Burma. Det trengs økt internasjonal oppmerksomhet om Burma, og om andre stater der makthaverne frarøver befolkningen deres rettigheter.

Hva gjør Regjeringen for å sette slikt fokus, og hvordan kan det internasjonale samfunnet best bidra til at demokratiske krefter vinner fram i f.eks. Burma?»

3. Interpellasjon fra representanten Jan Arild Ellingsen til justisministeren:

«For Fremskrittspartiet er det viktig å sette fokus på tiltak for å hindre alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, med andre ord hva vi kan bidra med overfor andre land som i et lengre perspektiv vil bidra til å redusere kriminaliteten her i landet. Internasjonalt politisamarbeid er utvilsomt et slikt tiltak, og bruk av politisambandsmenn øker muligheten for å lykkes. Selv om Norge samarbeider både gjennom Interpol og Europol, er ikke dette nok. Man må også satse på løsninger nasjoner imellom og da gjerne ved bruk av bilaterale avtaler. Slike avtaler bygges på en gjensidighet om å løse felles utfordringer. Jeg går ut fra at statsråden er enig i dette.

Ser statsråden viktigheten av å styrke det internasjonale politisamarbeidet, herunder økt bruk av politisambandsmenn og inngåelse av bilaterale avtaler med land som påvirker det norske kriminalitetsbildet?»

4. Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til justisministeren:

«Politiet sliter med knappe personellressurser. Trange driftsbudsjetter og nye arbeidstidsbestemmelser har tvunget frem vaksamarbeid i stadig større distrikter, noe som fører til lang utrykningstid selv ved alvorlige ulykker og grov kriminalitet. Dette går ut over folks trygghet, og jeg frykter at det på sikt vil kunne svekke politiets tillit hos befolkningen. Det er positivt og nødvendig at det økte opptaket til Politihøgskolen videreføres i budsjettet for 2008. Men det vil fremdeles ta flere år før disse tiltakene gir flere politifolk, og i mellomtiden må man se på andre løs-

ninger som kan gi umiddelbar effekt, blant annet tilrettelegge for en aktiv seniorpolitikk.

Hva vil statsråden gjøre for å stimulere erfarne politifolk til å stå lenger i jobb?»

5. Referat

Presidenten: Representanten Jan-Henrik *Fredriksen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra den møtende vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Oddbjørn *Vatne*, samt fra andre vararepresentant, Jenny *Klinge*, foreligger søknader om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Eli Sollied *Overaas* permisjon, fra og med 6. november og inntil videre, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Tredje vararepresentant, Ragnhild Aarflot *Kalland*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Ragnhild Aarflot Kalland er til stede og vil ta sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hans Frode Kielland *Asmyhr* fra og med 6. november og inntil videre.
- Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Silvia K. *Kosmo* fra og med 6. november og inntil videre
- Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Per Rune *Henriksen* fra og med 6. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Tove *Nyhus*
For Hordaland fylke: Tove Linnea *Brandvik*
For Vestfold fylke: Tom Strømstad *Olsen*

Presidenten: Tove Nyhus, Tove Linnea Brandvik og Tom Strømstad Olsen er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Kenneth Svendsen og Solveig Horne. – Andre forslag foreligger ikke, og Kenneth Svendsen og Solveig Horne anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter denne uken.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Fra Statsministerens kontor foreligger følgende to brev til Stortinget:

Det første brevet, datert 26. oktober 2007, lyder:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 26. oktober 2007 kl. 1100 er bestemt:

Statssekretær Berit Oskal Eira gis avskjed i nåde fra embetet som statssekretær for statsråd Bjarne Håkon Hanssen.

Assisterende stabssjef Raimo Valle utnevnes til statssekretær for statsråd Bjarne Håkon Hanssen.»

Det andre brevet, datert 2. november 2007, lyder:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 2. november 2007 kl. 1100 er bestemt:

Fylkesråd Janne Sjelmo Nordås utnevnes til statssekretær for statsråd Magnhild Meltveit Kleppa.»

De refererte brevene foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:05:12]: En bærende idé ved EØS-avtalen er at den skal sikre mest mulig like rammebetingelser for handel og økonomisk samkvem i Europa. Norske foretak og næringer, med enkelte kjente unntak, er gjennom dette rammeverket sikret forutsigbarhet og vilkår i tråd med næringsliv i andre land i det indre marked. Avtalen sikret også rettigheter og forpliktelser for borgere ved forflytning over landegrensene.

Gjennom våre 14 år i EØS har samarbeidet i det store og hele vist seg forutsigbart og langsiktig. En løpende utfordring er avtalens evne til å møte utfordringer og nye samarbeidsområder som kommer til.

I debatten etter siste redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker var det enighet om at redegjørelsene burde berøre både sentrale politiske saker i Europa og viktige vedtak innenfor EØS-avtalens virkeområde. Jeg vil innlede denne redegjørelsen med et tema som berører både politikk, rettsakter og regelverk innenfor det indre marked, nemlig klima.

Det er nå grundig erkjent: De globale utslippene av klimagasser må ned. De må ned i vårt eget land, og vi må bidra til at utslippene går ned også i andre land. Begge deler er viktig.

Regjeringen har satt ambisiøse mål for å få utslippene ned. Også EU har satt ambisiøse mål for reduksjoner av utslippene. EU-landene vil som et minimum redusere sine utslipp med 20 pst. innen 2020. Dersom andre industriland gjør det samme, vil de kutte utslippene med 30 pst.

Et avgjørende tiltak for å stoppe veksten i utslippene – og så få dem ned – er at CO₂-utslipp får en pris. Det må koste å slippe ut CO₂. Våre land må innrette det økonomiske systemet slik at lover og regler trekker personer og virksomheter i mer klimavennlig retning når det gjelder både forbruk og produksjon. I tillegg til kunnskap og medansvar må det ligge en økonomisk motivasjon for bedrifter, kommuner og enkeltmennesker til å få sine utslipp ned.

I dag finnes det ingen global pris på klimagassutslipp eller et globalt kvotemarked. Kyoto-avtalen fordeler utslippsrettigheter mellom industriland, med utgangspunkt i historiske utslipp. Den omfatter land som står for 30 pst. av verdens utslipp.

I arbeidet med å få til en avtale etter den nåværende Kyoto-avtalen må vi få med land med store utslipp, som USA og Australia. Og vi må trekke med land der utslippene nå vokser mest, som Brasil, India, Kina og andre utviklingsland.

En hovedutfordring blir å finne fram til systemer som sikrer byrdefordeling globalt bl.a. når det gjelder hvordan tiltakene for å redusere utslippene i utviklingsland skal finansieres. Norge arbeider aktivt for dette i forbindelse med den kommende konferansen på Bali i desember.

Det kvotesystemet som i dagens situasjon har størst potensial for å bidra til store utslippsreduksjoner, er EUs kvotesystem. Det europeiske kvotesystemet er et viktig element i det internasjonale klimasamarbeidet, ikke bare i Europa, men også globalt. EUs kvotesystem står i dag for den klart største etterspørselen av utslippsreduksjoner fra utviklingsland og industriland utenfor kvotesystemet. Her vil vi nå få demonstrert hvordan kvotehandel kan bidra til å få utslippene ned.

Det felles regelverket for EUs indre marked banet veien for at EU-landene kunne utvikle et felles kvotesystem. Systemet vil gjelde i et område med like regler og der det er institusjoner som kan påse at reglene følges med nødvendig grad av forutsigbarhet og mulighet til å etterprøve resultatene.

For å sikre adgang til et potensielt meget effektivt redskap til reduserte klimautslipp besluttet Regjeringen med Stortingets støtte å arbeide for at Norge og de andre EØS/EFTA-landene kan knytte seg til EUs kvotehandelssystem. Regjeringen la i kvoteproposisjonen, Ot.prp. nr. 66 for 2006-2007, opp til at Norge skal slutte seg til EUs kvotesystem fra 2008. Stortingets tilslutning til denne loven betyr at bedrifter som står for vel 40 pst. av norske utslipp av CO₂, får kvoteplikt. Stortinget vil om kort tid få seg forelagt en samtykkeproposisjon.

La meg benytte denne anledningen til å gå noe mer inn på den konkrete betydningen av norsk tilslutning til dette systemet. EU-landenes samlede utslipp årlig ventes i årene 2008 til 2012 å utgjøre om lag 2 milliarder tonn CO₂ innenfor kvotesystemet. Utslippene fra kvotepliktige norske bedrifter anslås å ligge på om lag 21–23 millioner tonn årlig, dvs. om lag 1 pst. av markedet innenfor dette kvotesystemet.

For de bedriftene som er med i kvotehandelssystemet, vil det bidra til kostnadseffektive reduksjoner av utslipp. Regjeringen har lagt opp til en lavere andel vederlagsfrie kvoter enn hva som har vært vanlig i mange EU-land. Regjeringen har lagt opp til at norsk deltakelse vil øke kvotemengden i det totale europeiske systemet med 15 millioner tonn pr. år. Det er fire tonn mindre enn norske utslipp i 2005 og 7 millioner tonn mindre enn de forventede utslippene i 2010. Vi snakker altså her om konkrete reduksjoner, tonn for tonn, som følge av tilslutning til systemet. I tillegg vil vi begrense bruken av såkalte CDM-tiltak

– Clean Development Mechanism – og felles gjennomføring, Joint Implementation. La meg også legge til at dette gjelder for norske bedrifter og ikke for Norge som stat. Med andre ord: Tilslutningen til systemet vil bidra til å få de samlede utslippene ned på en effektiv måte. Vi har knapt noe mer effektivt og virkbart tiltak enn dette.

EU har som mål å redusere andelen vederlagsfrie kvoter. Dette er et mål Regjeringen deler. Vi ønsker at ingen kvoter skal være vederlagsfrie etter 2012. Dette må næringslivet forberede seg på. Det skal koste å slippe ut CO₂.

Regjeringen har også som mål at flere sektorer i næringslivet må omfattes av kvotehandelssystemet. Dette er også en diskusjon som pågår i EU. Konkret diskuteres inkludering av luftfartssektoren innen 2010. Mest sannsynlig vil ikke store endringer i omfang finne sted før etter 2012.

EØS-avtalen er basert på et topilarsystem, med egne organer på EFTA-siden. Vi har ønsket å bevare dette også ved tilknytning til EUs kvotedirektiv, slik at EFTAs overvåkingsorgan, ESA, vil være det organ som treffer beslutninger i forhold til det enkelte EFTA-lands nasjonale plan for klimakvoter.

ESA vil i dette arbeidet i all hovedsak legge samme vurderinger til grunn for godkjenning som det kommisjonen legger til grunn i sin vurdering av EU-landenes tildelingsplaner. Det har også vært viktig for oss å sikre at våre forpliktelser i forhold til Kyoto-avtalen og dens ulike mekanismer kan ivaretas ved tilslutning til kvotedirektivet.

Nettopp fordi EU-samarbeidet er forpliktende, er også EUs kvotehandelssystem ansett som det mest effektive. Det er ikke bare vi som har sett det. Flere land og regioner er nå i dialog med EU og ønsker å knytte seg til kvotesystemet. Det er positivt og oppløftende, og kanskje noe av det mest spennende som skjer i det internasjonale klimadiplomati i disse dager.

Den 29. oktober var Norge med på lanseringen av et internasjonalt partnerskap om utslippstak og kvotehandel. Møtet fant sted i Lisboa, invitert av den portugisiske statsminister og EU-kommisjonens president, og finansministeren deltok. Canada, New Zealand og flere amerikanske delstater – New York, New Jersey og California – deltok. De er altså ute etter å se om de kan slutte seg til systemet og komme inn i handel.

Målet med dette partnerskapet, som kalles International Carbon Action Partnership, er å bidra til å øke effektiviteten i og mellom kvotehandelssystemer, foruten å fremme innovasjon og etterspørsel etter produkter og tjenester som bidrar til lavere utslipp.

Men kvotehandelssystemer er selvfølgelig ikke det eneste virkemiddelet i klimapolitikken. I likhet med EU arbeider vi også i Norge for utvikling av alternativ energi og energieffektivisering. La meg da i denne sammenheng, siden det handler om Europa og EØS, nevne at norske forskere deltar sammen med sine europeiske kolleger i hele 57 felles prosjekter om klima under det 6. rammeprogram for forskning. 15 av disse prosjektene er fokusert på håndtering av CO₂.

I dette forsknings- og utviklingsarbeidet har vi mye erfaring å ta med oss. Norge innførte som første oljeprodu-

serende land CO₂-avgift på petroleumproduksjon på begynnelsen av 1990-tallet. I dag har vi den petroleumssektoren i verden med lavest utslipp pr. produsert enhet.

Vår erfaring med fangst og lagring av CO₂ er en styrke vi skal ta med oss videre i mange typer internasjonalt samarbeid. Norge har et historisk ansvar for å bringe fram teknologi som kan bidra til CO₂-rensing fra petroleumproduksjon.

Teknologien for å få til en slik rensing er kjent, men har ennå ikke vært utprøvd i fullskala kraftverk, som kjent. Kostnadsnivået for fullskalarensing ligger som kjent for høyt til at det har vært kommersielt interessant å prøve det ut. Derfor er et omfattende statlig engasjement nødvendig, slik vi legger opp til i gjennomføringen av Mongstadprosjektet. Regjeringen vil støtte utviklingen av en teknologi verden trenger, og som det internasjonale klimapanellet mente måtte utgjøre en betydelig del av svaret på klimautfordringen.

Det er ingen tvil om at EU ser på fangst og lagring av CO₂ – CCS, som det kalles – som et viktig bidrag til å få utslippene av klimagassene betydelig ned. EU-landenes ledere besluttet på sitt toppmøte i mars at EU skal satse på fangst og lagring av CO₂ som et klimapolitisk virkemiddel i tillegg til satsing på energisparing og fornybar energi. Dette er fulgt opp av medlemslandene i deres beslutning om at det skal etableres opptil tolv store demonstrasjonsprosjekter for fangst og lagring av CO₂ innen 2015. Fangst og lagring er med andre ord på EUs dagsorden.

Likevel er det en utfordring at verken miljøregelverket eller regelverket for statsstøtte pr. i dag gjenspeiler denne satsingen. I Norge er man kommet lenger enn EU når det gjelder konkretisering og planlegging av slike prosjekter. Det er derfor første gang disse bestemmelsene i EØS-avtalen og EF-traktaten vurderes i forhold til prosjekter for fangst og lagring av CO₂.

Kommisjonen er i ferd med å se på rammevilkårene for støtte til utvikling av teknologi for fangst og lagring av CO₂-gasser. For Norge er det avgjørende å få aksept for at man vil kunne gi tilstrekkelig offentlig finansiering for å realisere slike prosjekter.

Staten og statlige midler vil være tungt involvert både i testsenteret på Mongstad, i fullskala renseanlegg på Mongstad og Kårstø og anleggene for transport og lagring av CO₂. Regjeringen er urolig for framdriften i disse prosjektene siden statsstøttespørsmålet er en utfordring både i innhold og mulig tidsbruk. Det arbeides aktivt for å håndtere dette innenfor de tidsplanene som er satt for prosjektene.

Statens investering i testsenteret på Mongstad ble notifisert til ESA i sommer. Staten vurderer også å notifisere prosjektet for fullskala fangstanlegg på Kårstø og prosjektet for transport og lagring av CO₂ fra Kårstø og Mongstad.

Ettersom det er parallelle regler for statsstøtte i EU og EØS – det er en del av meningen med samarbeidet – og EUs regelverksutvikling på statsstøtteområdet over tid reflekteres i EØS-avtalen, engasjerer vi oss nå direkte og aktivt i våre kontakter med EU med møter både på poli-

tisk nivå og embetsnivå. Det gjelder overfor EUs institusjoner og EUs medlemsland.

Utover vår deltakelse gjennom EØS-avtalen har vi i utviklingen av vår egen klimapolitikk lagt stor vekt på dialog med EUs medlemsland.

Siden sommeren har vi fordypet dialogen med Tyskland, som er en av Norges viktigste energipartnere. Tysklands utenriksminister besøkte Svalbard nettopp for å øke kunnskapen om klimaendringer og for å fordype norsk-tyske diskusjoner om nordområdespørsmål, klima og energi. Også med Frankrike er dialogen om klimaspørsmål trappet opp. Når utenriksminister Kouchner om et par uker kommer til Norge, vil klima, miljø og energi være hovedspørsmål i våre samtaler, bl.a. et særlig fokus på fangst og lagring. At franske og norske selskaper nå engasjeres i utviklingen av Sjtokman-feltet, vil kunne innebære et nytt kapittel i relasjonene mellom Frankrike og Norge i forhold til energi og klimaspørsmål, i tillegg til de åpninger dette skaper for et dypere klimasamarbeid med Russland.

Også det nordiske samarbeidet er av betydning i vårt klimapolitiske arbeid, noe sist ukes arbeid i Nordisk Råd her i Oslo viste. Danmark vil i desember 2009 være vertskap for den internasjonale klimakonferansen som forhåpentligvis kan vedta en ny avtale etter Kyoto. Sverige vil da inneha EU-formannskapet på samme tid. Samlet sett vil dette åpne muligheter for et tett samarbeid mellom de nordiske landene med sikte på å få til en så god internasjonal klimaavtale som mulig.

En viktig EØS-sak med betydning for miljøet er EUs nye kjemikaliedirektiv, også kalt REACH. Gjennom REACH får vi et nytt og omfattende system for registrering og evaluering av kjemikalier som markedsføres i EØS-området. Om lag 30 000 stoffer vil være omfattet av regelverket, og registreringen skal sikre kunnskap om kjemikaliers helse- og miljøvirkninger.

Regjeringens vurdering er at REACH vil bedre beskyttelsen av helse og miljø gjennom en styrket forvaltning av kjemikalier i Europa. Regelverket trådte i kraft i EU 1. juni i år. Norge har levert inn mange innspill og kommentarer under utviklingen av regelverket.

Det er viktig med rask innlemmelse av REACH i EØS-avtalen for å kunne fremme norsk kjemikaliepolitikk inn i det nye forvaltningsregimet. Det vil også være viktig for norske forbrukere og for å gi norsk industri samme rammevilkår som deres konkurrenter i EU.

La meg også understreke betydningen av at EUs matlovsforordning fra 2002 og regelverk om hygiene og kontroll fra 2004, etter lang tid, nå er innarbeidet i EØS-avtalen. Dette regelverket er viktig for å sikre at alle aktører i hele matproduksjonskjeden tar ansvar for mattrygghet og for å bidra til en likeverdig, effektiv og målrettet offentlig kontroll i EØS-området.

Det nye avtaleverket vil sikre forbrukerne et høyt beskyttelsesnivå når det gjelder mattrygghet. Regelverket vil også bidra til at det indre marked for alle typer mat skal virke på en god måte. Vedtakene i EØS-komiteen er fattet med forbehold om Stortingets samtykke, og Regjeringen vil komme tilbake med proposisjoner om dette i januar.

Et område av særlig interesse for Norge er arbeidet for å utvikle en mer helhetlig maritim politikk. Vi har deltatt aktivt og kommet med en rekke godt dokumenterte forslag og innspill. Helhetlig forvaltning av kystsonen fra hav til land er av betydning for langsiktig bærekraft i disse viktige områdene, i forhold til både økologi, økonomi og bosetting.

Regjeringen slutter seg til de målene EU har oppstilt for en slik politikk: Bærekraftig bruk av hav og sjø, oppbygging av bredere kunnskaps- og utviklingsgrunnlag for en maritim politikk, høy livskvalitet i kystregionene og å fremme synligheten av «det maritime Europa». Målene er nært sammenfallende med våre egne mål for den maritime politikken og gir oss et godt grunnlag for videre kontakt og samarbeid med EU og medlemslandene.

Vi vil framover be EU om å gå kraftigere til verks når det gjelder miljøvennlige maritime næringer. En europeisk marin strategi med et nytt europeisk havstrategidirektiv forventes ferdigstilt i løpet av 2008. Direktivet skal utgjøre miljøpilaren i EUs maritime politikk. Dette vil vi følge nøye.

Vi har i kommisjonens blåbok om en integrert havpolitikk også merket oss enkelte tverrfaglige områder som kan være interessante i et videre samarbeid mellom Norge og EU. Det gjelder for overvåkingsaktiviteter, hvor vi bør utvikle mer integrerte løsninger av eksisterende systemer og samarbeid om økt bruk av satellittbaserte løsninger. Videre gjelder det erfaringsutveksling og «beste praksis»-eksempler i forhold til maritim arealplanlegging og integrert kystsoneplanlegging, og det gjelder arbeidet med å utvikle et europeisk marint observasjons- og datanettverk. La meg si at fra kommisjonen er det uttrykt anerkjennelse med hensyn til de norske innspill i denne prosessen, og det gir oss et godt grunnlag for å følge den nøye videre.

I januar i år ble EU utvidet med ytterligere to land, da Romania og Bulgaria trådte inn som medlemmer. Dette fullfører en viktig fase av EUs utvidelse.

Utvidelsen til land med ulikt økonomisk og sosialt utviklingsnivå framstår som en av EUs viktigste utfordringer i dag. Derfor er programmer for økonomisk og sosial utjevning et omfattende satsingsområde.

Dette berører også EØS-landene. Norge bidrar da også til økonomisk og sosial utjevning i det utvidede EU og EØS. Vi noterer at interessen for EØS-midlene etter utvidelsen i 2004 er økende og stor, og at norske miljøer gradvis lykkes med å bygge nettverk og etablere ulike former for prosjektsamarbeid. Dette er et lovende utgangspunkt for tettere bilaterale bånd til disse landene.

Fram til 30. april 2009 skal Norge bidra med om lag 1,1 milliard kr til Romania og Bulgaria. Om lag halvparten av midlene skal kanaliseres gjennom eksisterende finansieringsordning i EØS, med miljø, utvikling av menneskelige ressurser, helse og barn og kulturminnevern som hovedsatsingsområder. Den andre halvparten skal kanaliseres gjennom to nyopprettede bilaterale samarbeidsprogram.

Disse programmene har fokus på miljø, klima, energi og bærekraftig produksjon. Behovet for tiltak i de to landene er stort, og Norge har erfaring og kompetanse å bidra

med. Vi har her en historisk mulighet til økt samarbeid og kontakt. Programmene forutsetter partnerskap mellom norske og rumenske og bulgarske aktører. De vil administreres av Innovasjon Norge, og norske aktører vil kunne søke direkte.

Både EØS-ordningen og de bilaterale programmene vil bli lansert for norske aktører her i Oslo i morgen, samme dag som Romanias president er på offisielt besøk i Norge. Tilsvarende lanseringer vil finne sted i de to landene neste uke. Alt ligger dermed til rette for å utvikle et tett og fruktbart gjensidig samarbeid med de to sist ankomne medlemsland i EU.

La meg også understreke den vekt Regjeringen legger på at vi fra norsk side bidrar til å fremme dialogen mellom arbeidslivets parter og deres søsterorganisasjoner i de nye medlemslandene i EU, bl.a. om faglige rettigheter og arbeidslivsspørsmål. Regjeringen har i neste års budsjett foreslått en egen tilskuddsordning med dette formål. Jeg håper berørte parter vil gripe muligheten som nå er åpnet gjennom denne ordningen.

EU-landenes stats- og regjeringssjefer ble i Lisboa 18. oktober i år enige om en ny reformtraktat. Veien fram til den enigheten som nå foreligger mellom EU-lederne, har, som vi alle vet, vært kronglete og krevende.

Reformtraktaten forventes å bli undertegnet i desember. Deretter skal den godkjennes i EUs medlemsland, i tråd med nasjonale prosedyrer. Målet er at traktaten skal være ferdig ratifisert i god tid før valgene til Europaparlamentet i juni 2009. Om landene lykkes, vil EU da ha et nytt rammeverk for samarbeid.

Har så enigheten i Lisboa 18. oktober noen betydning for Norge, forutsatt at reformtraktaten de kommende måneder får tilstrekkelig oppslutning i det enkelte medlemsland? Ja, jeg mener det nye traktatgrunnlaget, dersom det trer i kraft, har betydning også for oss, fordi det vil påvirke innretningen av vårt arbeid med en aktiv europapolitikk.

Vi er gjennomgående tjent med at EU-samarbeidet fungerer godt. Det er i vår interesse, bl.a. fordi det sikrer at inngåtte avtaler med EU, EØS-avtalen og samarbeid på en lang rekke andre områder, ikke blir blokkert eller negativt påvirket. Og la oss ikke glemme at EU er vårt viktigste marked og av betydning for norske arbeidsplasser og norsk velferd. La oss heller ikke glemme at EU-landene er våre nærmeste allierte og partnere.

Ny lovgivning i EU fra 2014 vil som hovedregel sluttes med kvalifisert flertall i rådet og etter enklere prosedyrer enn i dag. Det vil bidra til at ny lovgivning blir utviklet raskere. Mange hevder at det innebærer at den blokkeringsrett, eller vetorett, som medlemslandene i dag har for å motvirke at ny lovgivning blir vedtatt, vil opphøre. Formelt sett er dette riktig. Samtidig er erfaringen at det bare i unntakstilfeller har kommet til slike tilspissede situasjoner. Beslutninger i EU treffes etter en løpende avveining av interesser mellom de landene som deltar.

Reformtraktaten vil, om den vedtas, også innebære at de nasjonale parlamentene får en viktigere rolle ved utarbeiding av ny EU-lovgivning. Det vil trolig styrke folkevalgte organers deltakelse i lovgivningsprosessen.

Reformtraktaten vil også kunne bidra til at EUs evne til å opptre på det utenrikspolitiske område vil styrkes. Det vil skje ved at funksjonene som kommisjonens ansvarlige for utenrikspolitikk og rådets fremste representant på dette området, i dag Javier Solana, innehas av én og samme person. Det vil kunne gi økt tyngde for EU utad. Men samtidig er det viktig å minne om at graden av felles utenrikspolitikk ikke er større enn hva EU-landene sammen kommer fram til. Der de står sammen, vil reformtraktaten bidra til at EU-landenes tyngde utad økes.

Slik er det også på alle andre områder. EUs framdrift avhenger av landenes samlede politiske kraft. Denne kraften er ikke gitt. Den varierer etter utviklingen i de 27 medlemslandene og EUs evne til å møte nye utfordringer. For eksempel vil håndteringen av Kosovos framtidige status være en betydelig utfordring for et samlet EU, og for Norge.

EUs nye traktat representerer også utfordringer for oss. Dagens struktur med inndeling av det økonomiske samarbeidet i én søyle og det utenriks- og justispolitiske samarbeidet i de to andre søylene blir endret. Beslutningsprosessene på de ulike områdene vil bli mer ensartet.

Det betyr bl.a. at EU gir seg selv en ny handlefrihet til å se alle politikkområder og tiltak i sammenheng, og bl.a. kunne inngå avtaler internasjonalt der økonomi, handel, justispolitisk samarbeid foruten bistand, utvikling og utenrikspolitikk ses i sammenheng.

Det er vanskelig i dag å bedømme konsekvensene av dette for EØS-samarbeidet. Men bortfallet av en slik søylestruktur, som vi kjenner fra inngåelsen av EØS-avtalen, og flere områder underlagt EUs kompetanse vil kunne gjøre det vanskeligere å klart definere hva som er EØS- og/eller Schengen-relevant.

Økt bruk av flertallsavgjørelser vil øke behovet for tett kontakt med EU-landene for nettverksbygging og alliansebygging i vårt praktiske arbeid med oppfølging og utvikling av politikk relevant for EØS og Schengen – eller av annen betydning for oss.

Regjeringen har den holdning at EØS-avtalen er til gjensidig nytte for partene. Den sikrer oss forutsigbar adgang til EU-markedene, og den sikrer EU-landene den samme adgang til EFTA/EØS-landenes markeder. I dette interessefellesskapet må vi søke løsninger på de utfordringene som måtte komme, enten de er av institusjonell eller politisk karakter.

Det samme gjelder på områder knyttet til utenriks- og sikkerhetspolitikken. Her vil vi videreføre en tett og nær dialog med sikte på å utvikle samarbeid om felles mål. Slike mål er mange, og de blir neppe færre i framtiden.

Regjeringen vil nøye gjennomgå EUs nye traktatgrunnlag for å vurdere nærmere virkninger av betydningen for vår EØS- og Schengen-deltakelse. Vi vil også vurdere å oversette EUs nye traktatgrunnlag etter at dette er undertegnet av stats- og regjeringssjefene i desember.

EUs samarbeid på det bredere justispolitiske området, også de delene som er omfattet av Schengen-samarbeidet, er preget av betydelig utvikling. Det utvikles nytt regelverk, og det tas nye politiske initiativ.

Vi har gjennom årene kommet i en posisjon hvor vi samarbeider nært med EU på en rekke justis- og innen-

rikspolitiske områder. Hensikten er å sette våre rettshåndhevende myndigheter, særlig politiet, bedre i stand til å forebygge og oppklare kriminalitet.

Vår avtale om deltakelse i Schengen-samarbeidet er den viktigste og mest omfattende justispolitiske avtalen vi har av denne karakter. Politiets mulighet til å forebygge og oppklare kriminalitet er bedret etter at Norge har inngått avtaler med EU om å delta i både Europol og Eurojust, som er EUs samarbeidsorganer for politiet og påtalemyndigheten. Vi er også knyttet til EUs konvensjoner om rettslig bistand i straffesaker. Slik har vi nå både rettslige hjemler og nødvendig apparat til å oppklare saker om organisert kriminalitet, som i nær alle tilfeller har grenseoverskridende virkning. Ved at vi også deltar i EUs organ for koordinering av ytre grensekontroll, Frontex, er vi med på et viktig arbeid med å hindre kriminalitet over landegrensene.

Arbeidet mot organisert, grensekryssende kriminalitet har nå betydelig prioritet i EU. Dette er også viktig for Norge. Kampen mot narkotikasmugling, menneskehandel og prostitusjon samt hvitvasking av utbytte fra slik kriminalitet må skje i en internasjonal sammenheng.

Nylig har EU vedtatt å gjennomføre deler av den såkalte Prüm-konvensjonen, som gir adgang til en raskere og mer omfattende utveksling av politiinformasjon mellom landene. Det dreier seg ikke minst om å dele informasjon fra DNA- og fingeravtrykksregistre. Dette gir økt mulighet for å oppklare alvorlig kriminalitet.

Regjeringen ønsker at Norge skal kunne knytte seg til dette samarbeidet.

Fra norsk side arbeider vi også målrettet for å få til avtaler med EU og enkeltland om overføring av soningsfanger, slik at disse kan flyttes fra norske fengsler til fengsler i sine hjemland – og omvendt.

Innvandringen til Europa fra Afrika, Midtøsten og Asia er en av Europas store politiske utfordringer. EU-landene har for alvor satt håndteringen av de globale migrasjonsstrømmene på dagsordenen. Utfordringen er å finne en god balanse mellom åpenhet, for Europa trenger arbeidsinnvandring, men også kontroll.

I denne avveiningen kan ikke all vår oppmerksomhet rettes mot kontroll av yttergrensen, selv om den er sentral. Vi må også utvikle en god migrasjonspolitik gjennom utvikling av tettere partnerskap mellom opprinnelseslandene og transitlandene.

Europas land må rette oppmerksomheten mot årsakene til migrasjon og erkjenne at migrasjonsstrømmene ikke vil kunne forebygges eller kontrolleres uten en aktiv utviklingspolitikk overfor opprinnelseslandene. Andre årsaker til migrasjon, som f.eks. ustabilitet eller konflikter av lokal eller regional karakter, tilsier at også EUs utenrikspolitikk får økt rolle i denne sammenheng.

I morgen holder EU en offentlig høring i Brussel om sin grønbok om den framtidige asylpolitikken. Denne prinsipielle debatten i EU vil få betydning for veivalg også i Norge på dette politikkområdet. Regjeringen har sendt høringssvar på grønboken til EU, og vi har oppfordret flere norske organisasjoner til å gjøre det samme.

Forholdet mellom migrasjonspolitikken, utviklingspolitikken og utenrikspolitikken i EU vil over tid føre til endringer i EUs politikk overfor Afrika og landene øst for Europa. Her må Norge følge nøye med. I min forrige redegjørelse nevnte jeg at Norge er invitert til å delta i utviklingen av EUs nye politikk på dette feltet, og i denne redegjørelsen bekrefter jeg at det er vår intensjon å følge opp dette.

Vi må være med fra starten av denne prosessen, og det er vårt mål å få innflytelse på innretningen og utformingen av politikken. Vi må, som på andre områder, søke etter politisk handlingsrom, utviklet som følge av en aktiv europapolitikk på basis av de formelle tilknytningsformene vi har, og basert på god kunnskap om utviklingen i EU og de enkelte EU-land.

Under behandlingen av stortingsmeldingen om en aktiv europapolitikk fikk vi en bred gjennomgang av våre arbeidsformer. Vi arbeider med å følge opp på område etter område, og jeg er også klar over at Stortinget har den diskusjonen. Jeg nevnte at parlamentene i EU nå trekkes mer inn i samarbeidet. Det retter også utfordringer i forhold til Stortinget, vil jeg anta. Det er en oppgave for Regjeringen, som sagt, men den gjelder også for de fleste andre politiske og sivile aktører i det norske samfunnet.

Det vil være naturlig å komme tilbake etter at det er gått et år og vurdere de erfaringene vi gjør oss med en mer aktiv og koordinert europapolitikk. Det finnes ikke her noe konkret veikart – det er på en måte ingen som Norge i denne sammenhengen. Vi må skaffe oss erfaringer, og vi må lære av dem. Vi må benytte oss av formelle kanaler og ordninger, men også lære av de uformelle kanalene. Og ikke minst må vi dele de lærdommene vi gjør oss. Det kan være naturlig å samle sentrale aktører, private og offentlige, til en gjennomgang av slike erfaringer i 2008.

Regjeringen ønsker å stimulere til løpende debatt og refleksjon om utviklingen av EU-samarbeidet, hvordan vi forholder oss til det, og hvordan det påvirker oss. I neste års budsjett øker vi støtten til organisasjoner som driver informasjonsarbeid når det gjelder europeiske spørsmål. Vi bevilger også midler til arbeidslivets parter for nettverksarbeid i de nye medlemslandene, som nevnt.

Vi har videreutviklet dialogen med det sivile samfunn om europaspørsmål gjennom opprettelsen av et nasjonalt europaforum. Forumet møtes årlig. Fredag denne uken møtes forumet igjen, i Bergen. Jeg har invitert om lag 40 deltakere fra de politiske partiene, forskere og frivillige organisasjoner til en rundbordskonferanse. Temaene vil denne gang være klima og maritim politikk.

I tilknytning til Nasjonalt europaforum vil vi i år for første gang også inviterte til et ungdommens europaforum. Formålet er å oppmuntre til økt interesse og debatt om europaspørsmål blant ungdom.

Jeg har redegjort for noen sentrale saker i vårt forhold til EU. Jeg har lagt vekt på løpende saker med utgangspunkt i EØS-samarbeidet og Schengen-samarbeidet. De viser at vi kan komme tett i inngrep med EU om vi har gode argumenter og benytter gode kanaler. Men de viser også at oppgaven vår handler om å svare på initiativ som

kommer fra EU, og gjøre det vi kan for å ivareta norske interesser og påvirke med våre syn.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker legges ut for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Anette Trettebergstuen til utenriksministeren:

«I mange land er forholdene knyttet til demokrati og menneskerettigheter svært alvorlige. Militærjunta, hemmelig politi og brutal statlig maktutøvelse knuser mange steder all politisk opposisjon og demokratibevægelse. Eksempelene på land med svært mangelfullt eller ikke eksisterende demokrati hvor menneskerettigheter brytes hver eneste dag, er mange. I løpet av de siste ukene er tusenvis blitt arrestert, drept eller meldt savnet i forbindelse med demonstrasjonene mot 45 års militærdiktatur i Burma. Det trengs økt internasjonal oppmerksomhet om Burma og om andre stater der makthaverne frarøver befolkningen deres rettigheter.

Hva gjør Regjeringen for å sette slikt fokus, og hvordan kan det internasjonale samfunnet best bidra til at demokratiske krefter vinner fram i f.eks. Burma?»

Anette Trettebergstuen (A) [10:36:29]: Aldri før i historien har flere mennesker levd i demokrati og i frihet. På midten av 1970-tallet var det 41 land som ble karakterisert som demokratier. Nå er det 125 land. 1,4 milliarder mennesker har på denne tiden gått fra å leve i diktatur til å leve i demokrati.

I motsetning til det mange tror, går utviklingen i riktig retning, men det er langt fra slik at alle mennesker opplever at menneskerettighetene respekteres. Altfor mange lever i diktaturer der groteske overgrep begås hver eneste dag – og det dessverre uten at det internasjonale samfunnet reagerer.

Globaliseringen har vært en viktig drivkraft for demokratiseringen av verden og for oppmerksomheten rundt menneskerettighetsbrudd. Verden har «krympet» ved at kommunikasjon på tvers av landegrensene og informasjon om andre styreformene når fram ikke bare til statsledere, men også til befolkningen. Mennesker verden over kan nå medmennesker i andre deler av verden ved enkle tastetrykk og på denne måten gjøre det umulig å skjule overgrep.

Det er ikke slik at brudd på menneskerettighetene i stater verden rundt kan anses for å være et indre anliggende. Det er ikke slik at menneskerettighetene er relative, at noen rettigheter gjelder for noen, og andre rettigheter gjelder for andre. Vi kan ikke tolerere at rettighetene brytes under påskudd av religiøs overbevisning eller kultur og tradisjon. Brudd på menneskerettighetene angår oss alle, ikke bare dem som opplever overgrep.

Flere stater som tidligere har hatt tilløp til demokrati, eller har vært ansett for å være demokratier, har igjen blitt autoritære. Vi har Burma, som jeg skal gå nærmere inn på,

hvor, i likhet med i Pakistan, de siste dagers hendelser er veldig urovekkende. Begge land er styrt av det militære. Vi har Zimbabwe, med sitt skinndemokrati. Vi har Somalia og Sudan – land uten et beskyttende og lovregulerende statsapparat, hvor ekstremisme og voldelige konflikter stadig er under utvikling.

Poenget mitt er at det hjelper lite for de millioner av mennesker som akkurat nå lever i et diktatur, at verden i det store og hele beveger seg i riktig retning – at demokratiet sprer seg, at fattigdommen gradvis utrykkes, og at flere og flere oppnår menneskerettigheter. At utviklingen går i riktig retning, må aldri få overskygge situasjonen til dem som lider under motsatt utvikling.

Spørsmålet vårt blir da hvordan verdenssamfunnet holder seg til stater der demokrati er mangelvare, og hvor menneskerettighetene brytes. De virkemidler for påvirkning vi har til rådighet, kan i all hovedsak deles opp i tre hovedkategorier. Vi kan velge å bruke rå makt, altså tvinge fram endring ved å intervensjon militært. Eller, om vi velger en annen løsning, kan vi bruke økonomisk og politisk samarbeid, gulrot og pisk, dialog, knytte bånd og gjennom gjensidig avhengighet skape rom for innflytelse og endring. Eller vi kan velge en tredje vei: Vi kan late som om regimene ikke finnes, eller markere vår avsky ved å boikotte og isolere.

Jeg er mest tilhenger av det nest siste, som egentlig rett og slett kan kalles å drive politikk, med kontakt, dialog, samhandel, forhandlinger. Det er påvirkning gjennom å skape gjensidig forståelse. Når jeg ikke har noen tro på boikott som virkemiddel, er det fordi det i realiteten skal veldig mye til før en boikott fungerer slik den er tenkt. Vi har altfor mange grelle eksempler på at handelsboikott og isolasjon av land har virket mot sin hensikt og rammet en uskyldig sivilbefolkning mer enn makthaverne. Og når en boikott først er innført, er det desto vanskeligere å oppheve den uten å ha oppnådd det ønskede resultat. Det er et sterkere signal å oppheve en boikott enn å opprette en. Om omverdenen ikke står samlet om å boikotte, kan en boikott heller ikke få ønsket effekt. Derfor anser jeg boikott for å være et veldig krevende virkemiddel.

Økonomiske sanksjoner mot regimer kan bare fungere hvis de innrettes på smarte måter slik at de treffer nettopp dem som sitter med makten, og ikke uskyldige folk.

Jeg har vært engasjert i politikk i snart tolv år nå. Da jeg ble medlem av AUF på midten av 1990-tallet, var Burma-saken det vi jobbet veldig mye med lokalt. Den gangen fikk vi høre at regimet kom til å falle når som helst. Det var bare et spørsmål om tid, ganske kort tid, før militærjuntaen kom til å gi etter for kravet om demokrati og presset de internasjonale sanksjonene skapte. Siden den gangen har det gått snart tolv år, og regimet står like sterkt, til tross for de omfattende sanksjonene fra omverdenen. La meg komme tilbake til det med sanksjoner litt senere.

Jeg meldte inn denne interpellasjonen fordi jeg mener det er viktig med mer oppmerksomhet rundt situasjonen i Burma, et land jeg mener får for lite oppmerksomhet til vanlig, men også fordi det er spesielt aktuelt akkurat nå. Burma har som kjent vært et diktatur styrt av militærjuntaen.

taen, eller freds- og utviklingsrådet, som de paradoksalt nok kaller seg, siden militærkuppet i 1962. Juntaen er en av Asias største hærer etter den kinesiske og indiske, med i underkant av 400 000 soldater og omfattende bruk av barnesoldater. Siden kuppet har juntaen isolert Burma totalt fra verdenssamfunnet. Som følge av dette gikk Burma fra å være et av de aller rikeste landene i Asia til å bli et av verdens ti aller fattigste land. Før kuppet hadde Burma en av Asias høyeste levestandarder og en ganske velutdannet befolkning. Nå er det kun juntaen som lever godt, og som representerer noen form for elite. Juntaen og deres familier lever i et lukket samfunn med helt andre rettigheter og friheter enn resten av befolkningen. De har egne sykehus, de har egne skoler, de har tilgang til varer som resten av befolkningen aldri ser noe til, og de lever i lukkede, små samfunn med subsidierte, luksuriøse boliger. De har innført omfattende overvåking. De bruker tvangsarbeid, de driver med etnisk rensing og tvangsflytter store grupper.

I 1988 hadde det burmesiske folket fått nok og gikk ut i gatene og krevde demokratiske reformer og frihet. Folk gjennomførte ikke-voldelige demonstrasjoner og streiker over hele landet. Men det ble slått hardt ned på, og juntaen endte protestene med å åpne ild. Som følge av disse protestene, men kanskje mest for å roe ned folket og prøve å hindre nye demonstrasjoner, avholdt juntaen valg to år etter, i 1990. Valget førte som kjent til svært stor oppslutning om National League for Democracy, som ble ledet av Aung San Suu Kyi, frigjøringsgeneral Aung Sans datter. Juntaen aksepterte ikke valget, og NLD fikk ikke danne regjering. Juntaen satte i gang terror mot NLDs medlemmer, folkevalgte og politiske aktivister.

Burmeserne har ventet på demokrati siden den gang – så langt forgjeves. Juntaen byttet i 1997 navn til freds- og utviklingsrådet, uten at de med det overbeviste noen i det internasjonale samfunnet om at de hadde noen som helst intensjoner om å arbeide for verken fred eller utvikling i landet. Det andre juntaen har gjort for å forsøke å etterkomme internasjonal kritikk, er at de bestemte seg for å starte arbeidet med det som er blitt kalt «et veikart for fred». Første steg var å kalle inn den grunnlovgivende forsamling og utarbeide et utkast til grunnlov. Dette utkastet ble lagt fram i juli, men NLD har ikke fått delta i arbeidet, og prosessen mangler all troverdighet.

Det er utrolig at noe så forferdelig som det som skjer i Burma, har fått så lite oppmerksomhet i de internasjonale medier de siste årene. I august våknet imidlertid verden opp, og søkelyset ble nok en gang satt på brutaliteten i Burma, da dramatiske bilder av demonstrasjoner rullet over tv-skjermene. Burma kokte over i løpet av noen dager, da det som startet som spontane protester på at juntaen uten forvarsel doblet bensinprisene, utviklet seg til å bli den største protesten mot 45 års diktatur siden 1988-oppgjøret. Som verden var vitne til, endte demonstrasjonene nok en gang i blodbad. Ingen kan helt sikkert si hvor mange som er drept eller satt i fengsel, og bekymringene er store når det gjelder tilstanden til, og hva som har skjedd med, alle de tusener som er savnet.

FNs spesialutsending, Gambari, er akkurat nå i Burma, og verdens øyne følger hans besøk og samtaler med juntaen og opposisjonen. USA har innført strengere sanksjoner, og EU diskuterer saken. Uansett hva USA og EU måtte komme til å innføre av framtidige sanksjoner mot regimet, må vi regne med at de heller ikke i fremtiden vil ha avgjørende betydning for om regimet faller, eller endres, for så lenge Kina og India nærmest slåss om å investere i Burma og støtte regimet, må vi innse at det også er disse to landene og regionen rundt Burma som sitter med nøkkelen til å påvirke regimet til å endre seg. ASEAN som organisasjon er avgjørende, og går nå lenger enn noen gang før i sin kritikk av juntaens håndtering. Men de går ikke langt nok. Og Kina og India ønsker heller ikke å komme med krass nok kritikk av sin viktige leverandør av energi.

Det er derfor helt avgjørende at verdenssamfunnet og den norske regjeringen stiller krav til Kina og India om at de må ta sin rolle på alvor og bruke sin mulighet til å påvirke. Dette vil, sammen med treffsikre sanksjoner mot juntaen, være det som på sikt kan påvirke regimet til å endre seg.

Samtidig må vi trå til med humanitær støtte og hjelp til befolkningen i Burma, som nå lider under mangel på helsetjenester, mat og sikkerhet. Støtte til opposisjonen og det som finnes av sivil samfunn, er rette vei å gå i forhold til å støtte og opprettholde presset innenfra. Norge må fortsette sin linje her.

Samtidig må den norske regjeringen bruke sin stemme til å reise oppmerksomhet rundt kvinnes situasjon i Burma, som er spesielt ille. – Nå ser jeg at tiden min går ut, så jeg kommer tilbake til kvinnes situasjon i et senere innlegg.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:46:42]:

Norge arbeider aktivt for å styrke beskyttelsen av menneskerettighetene i mange land. Vi ser at respekt for menneskerettighetene er en forutsetning for demokrati. Fungerende demokratiske institusjoner bidrar på sin side til at menneskerettighetene fremmes og respekteres. Vi ser også at det er en klar sammenheng mellom menneskerettigheter, demokrati, sikkerhet og utvikling.

Jeg vil takke representanten Trettebergstuen for å ha stilt et betimelig spørsmål om hvordan vi best kan møte den forverrede situasjonen i Burma. Det er en problemstilling Norge har hatt høyt på dagsordenen i en årrekke, spesielt etter at Aung San Suu Kyi ble tildelt Nobels fredspris i 1991. Seksten år etter har vi sett hvordan en ny generasjon fredelige demokratiforkjempere, ledet av Burmas munk, brutalt ble slått ned. Overgrepene mot fredelige demonstranter har vekket sterke reaksjoner verden over, også i Norge. Til tross for fordømmelse og reaksjoner fra omverdenen, er det fremdeles uklart om regimet har vilje til reell dialog om endringer.

Vi vet ikke hvor mange som ble drept, skadet eller fengslet da regimet i Burma grep inn med militære midler, men vi frykter at det er langt flere enn det myndighetene forteller. Fjernsynsbildene har på ny satt landet i fokus for det internasjonale samfunnets oppmerksomhet. Det vi har

sett, er dessverre en påminnelse om det som har vært hverdagen for millioner av burmesere i over 40 år. De underliggende årsakene til demonstrasjonene, nemlig burmesernes fortvilede økonomiske, politiske, humanitære og menneskerettslige situasjon, har ligget der i flere årtier.

De sosiale og økonomiske forhold i Burma er blitt gradvis forverret siden militærregimet tok makten i 1962. Burmas utdanningsinstitusjoner fungerer ikke, og det sivile samfunnet er meget svakt. Den sosiale kapitalen som må være grunnlaget i ethvert velfungerende demokrati, er i dag nærmest ikke-eksisterende. Tilliten mellom ulike grupper er lav, og befolkningen lever i et klima preget av frykt. Innbyggerne representerer mer enn hundre etniske minoriteter. Noen få kjemper fortsatt mot militærregimet, mens rundt 20 grupperinger har inngått skjøre våpenhvileavtaler. Fattigdom er utbredt, og sammen med et dårlig utbygd helse- og utdannings-system fører dette til at faren for at selve samfunnsstrukturen kan falle sammen, er stor. Et av det internasjonale samfunns største utfordringer er å utvikle og støtte opp under et sivil samfunn som kan danne grunnlaget for et framtidig demokratisk Burma. Samtidig er det behov for å hjelpe Burmas befolkning med de prekære behovene den møter til daglig. Det er avgjørende for menneskene som lever i Burma, men det er også avgjørende for Burmas kapasitet til å holde sammen som stabil stat. Summen av disse forhold gjør at mye står på spill – fra et perspektiv om universelle menneskerettigheter, men også for stabiliteten for Burmas nærrområder.

Jeg mener Norge i vår tilnærming til Burma-politikken må legge vekt på følgende hovedspor: For det første skal vi fortsette å fordømme brudd på menneskerettighetene, stå fast på at politiske fanger må frigis, og at regimet må gå inn i en reell dialog med de demokratiske kreftene og de etniske lederne i Burma. Vi skal fortsette å kreve at det internasjonale Røde Kors får tilgang til de fengslede. Dette har vi gjort i våre samtaler med burmesiske myndigheter. Og vi har gjort det i FN-sammenheng, herunder i FNs menneskerettighetsråd, som for første gang i høst tok initiativ til en spesialsesjon om Burma. Norge er medforlagsstiller og deltar dermed i arbeidet med en Burma-resolusjon i FNs tredje komite under generalforsamlingen. Vi har nedlagt betydelig arbeid for å få til en resolusjon som er så klar og operativ som mulig.

For det andre skal vi støtte opp under det arbeid FNs spesialutsending, Ibrahim Gambari, nå utfører. Mitt inntrykk er at det legges vekt på hans rolle fra mange hold, inklusiv landene i Burmas nærrområder. Vi har en løpende dialog med ham. Jeg møtte Gambari i New York før han reiste til Burma første gang, og jeg møtte ham igjen da jeg var i Tokyo i slutten av oktober. Våre ambassader i regionen har også tett fulgt hans møter i de asiatiske hovedsteder. Mitt budskap er klart: Norge er beredt til å lytte til hans råd og til å bistå og støtte ham i hans arbeid. Han vil formodentlig kunne spille en viktig rolle – om enn krevende – i dialogen mellom parter internt i Burma og i koordineringen av tiltak på utsiden. Det er viktig med kontinuitet i dette arbeidet. Derfor er vi tilfreds med at Gambari nå igjen befinner seg i Burma.

For det tredje skal vi fortsette å gi bistand til Burma gjennom FN og de humanitære organisasjonene som kan operere i landet. Vi skal arbeide for at disse organisasjonene blir flere og får utvidet sin tilgang. Hittil i år har vi økt vår støtte til det burmesiske folk, og vi har gitt tilsagn om 55 mill. kr. Det er 11 mill. kr mer enn i fjor. Støtten går i hovedsak til å avhjelpe den alvorlige humanitære situasjonen i Burma. Vi skal også fortsette å gi støtte til Democratic Voice of Burma og demokratiske krefter som bringer informasjon og håp til Burmas befolkning.

For det fjerde skal vi fortsette å påvirke landene i regionen til et aktivt engasjement for endring. Her står Kina og India helt sentralt, som interpellanten påpekte. Selv drøftet jeg Burma med viseutenriksminister He fra Kina da vi møttes i Oslo forrige måned. Det styrkede engasjementet vi i dag opplever fra kinesisk side, er viktig, men det må opprettholdes. Jeg legger vekt på at vi fra norsk side viderefører denne tette dialogen med Kina. Videre har jeg drøftet situasjonen i Burma med utenriksministeren fra Indonesia, som nå sitter i FNs sikkerhetsråd, med utenriksministeren fra Thailand og med utenriksministeren fra Singapore, som innehar ASEAN-formannskapet. Vi diskuterer naturligvis også utviklingen i Burma med amerikanske myndigheter og med EU og europeiske land.

I tillegg til den dialogen vi har med sentrale internasjonale aktører, har jeg – i tråd med norsk linje gjennom mange år – holdt tett kontakt med viktige aktører i Burma, både gjennom vår ambassade i Bangkok, gjennom kontakt med den burmesiske eksilbevegelsen og med organisasjoner som arbeider i landet.

Norge er, som kjent, tilsluttet EUs felles holdning overfor Burma. Dette innebærer målrettede og begrensede tiltak, som våpenembargo, visumnekt og frys av midler for medlemmer av regimet. I tillegg har den norske regjering stått fast på linjen med å oppfordre norske bransjeorganisasjoner og borgere til ikke å handle med, investere i eller reise til Burma. Norge og EU er opptatt av at tiltakene ikke skal ramme det burmesiske folk. Derfor er de innrettet slik at de primært er rettet mot regimet.

EUs utenriksministre kom 15. oktober fram til politisk enighet om en skjerpning og utvidelse av gjeldende tiltak mot Burma. Denne enigheten innebærer restriksjoner på handel og investeringer innenfor sektorene tømmer, edelstener, mineraler og metaller. Samtidig sendte utenriksministrene signaler om vilje til å støtte Burma dersom regimet velger å gå i en retning av reformer og demokratisering.

Jeg forventer at EU i inneværende måned vil klargjøre innholdet og utformingen av regelverket for disse nye tiltakene. Fra norsk side har vi gjort det klart at vi fortsatt slutter oss til EUs linje og de nye varslede tiltakene. Samtidig må det være klart, som interpellanten var inne på, at sanksjoner bare kan være ett virkemiddel for å få til forandring i Burma. De vil ha begrenset effekt så lenge landene i regionen ikke er enige om slike virkemidler. Det Burma i dag trenger mest, er en dialog mellom regimet og opposisjonen, slik at utvikling – politisk, økonomisk og humanitært – kan komme i gang. Derfor må vi i alt vi gjør, ha dette målet i fokus.

Det er ikke i dag internasjonal enighet om én tilnærming overfor Burma. Det er en utfordring. Men den dialogen som nå pågår mellom en rekke land, er positiv og viktig fordi den reflekterer en bred forståelse av at vi ikke lenger kan akseptere et status quo i landet, og at politisk dialog og økonomisk og sosial utvikling er nødvendig. Enigheten omkring mandatet til FNs spesialutsending, Gambari, er i så henseende et positivt skritt. Det er også første gang Sikkerhetsrådet har kommet med en felles uttalelse om situasjonen i Burma.

Hvorvidt regimet i Burma er beredt til å innlede en dialog med opposisjonen i sitt eget land og med omverdenen, er fremdeles usikkert. Det har utpekt et av regjeringsmedlemmene som kontaktperson overfor opposisjonen, og denne personen har møtt ledende representanter for opposisjonen. Gambari fører, som nevnt, i disse dager nye samtaler i Burma, med ulike sider og forsøk på å få i gang dialog mellom dem. Samtidig har altså regimet gitt beskjed om at FNs fremste stedlige representant i Burma ikke får fortsette sitt arbeid. Derfor vil det være særdeles viktig å se og høre hvilke signaler Gambari får av regimet under de samtaler han nå har. Vi ser fram til å fortsette dialogen med ham når disse samtaler er avsluttet. Og jeg betrakter bred og samstemmig støtte til hans oppdrag som et helt sentralt virkemiddel for å få i gang den utviklingen vi alle i denne sal ønsker å se i Burma.

Presidenten: Da er det interpellanten, Anette Trettebergstuen, som har en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Trettebergstuen (A) [10:55:02]: Jeg vil takke statsråden for svaret, som tydelig viser at Norge og Regjeringen gjør en god innsats for å bidra til påvirkning av regimet.

Jeg vil understreke betydningen av at det er viktig at vi lytter til dem som nå uttrykker bekymring rundt nye og strammere sanksjoner, for bare når disse ikke rammer sivilbefolkningen, er de hensiktsmessige. Jeg håper i likhet med statsråden at EU snart blir enige om innholdet i de nye varslede sanksjonene, og at de blir målrettede nok.

Så er jeg glad for at statsråden legger vekt på viktigheten av å utøve press på Kina og India som Burmas naboland, og ASEAN som avgjørende viktig aktør. Det er bekymringsfullt at Kina, som til tross for at de uttrykte bekymring da juntaen slo ned på demonstrantene, gjør det klinkende klart at de ikke vil gå lenger enn det. Dette kan ikke Kina få slippe lett unna. Beijing er en av Burmas hovedhandelspartnere og det nærmeste Burma kommer det å ha en alliert. Derfor er det avgjørende at Kina spiller på lag, om omverdenen skal ha noen som helst slags påvirkning på regimet. Det er langt dit.

Så lenge Kina og India holder juntaen og regimet levende ved å handle og investere og sånn sett fungere som juntaens navlestreng, spiller det ingen stor rolle om andre regioner i verden boikotter eller sanksjonerer. India og Kina sitter med nøkkelen til å tette igjen hullene og dermed gjøre det hele svært effektivt. Gambari kan snakke med juntaen, om han får tilgang. Men i fraværet av nabolandenes fordømmelse av regimet, og fraværet av støtte til

Gambari og FN og omverdenens vilje til å gjøre noe for å straffe regimet, kan juntaen fortsatt spille splitt og hersk, vel vitende om at de har Kina og India i ryggen, uansett hvor høye truslene om sanksjoner blir, og uansett hvor høye protestene fra omverdenen blir.

I det første innlegget mitt var jeg innom det at groteske brudd på menneskerettighetene ikke er et lands indre anliggende. Det angår oss alle. Alle stater er dessverre ikke enige i det, og det kan virke som om Kinas sterke ikke-innblandingspolitikk dessverre er med på å forsinke utviklingen også i Burma. Men om ASEAN kan bli enige om fordømmelse og passende tiltak – i form av gulrot og pisk – mot Burma, så kan man jo håpe på at de vil ha innflytelse nok til å få Kina, India og også Japan til å følge etter.

ASEAN har et møte nå i neste uke som vil bli viktig. Om det møtet ikke fører til noen konkrete fordømmelser eller tiltak mot regimet, frykter mange at Burmas junta vil se på det som at de nok en gang har kommet unna med sanksjonene sine og fått en stilltiende aksept for det.

Jeg håper at verdenssamfunnet vil bruke OL som en anledning til å sette søkelyset på Kinas sterke bånd til Burma. For et slikt søkelys forut for de olympiske lekene vil utvilsomt bli ubehagelig for kineserne. Det kan dessverre virke som om kineserne selv må kjenne det ubehagelige før de kan bli med på å gjøre en skikkelig innsats for alle dem som i Burma har levd i ubehagelighet i over 45 år.

Presidenten: Utenriksminister Jonas Gahr Støre har også en taletid på inntil 3 minutter.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:58:18]: Jeg tror ikke jeg skal bruke alle de minuttene, for jeg mener at representanten Trettebergstuen har påpekt de sentrale forhold som vi her står overfor.

Det jeg vil fokusere på, er at omstendighetene nå kanskje er til stede for at vi klarer å holde trykk på regimet over tid. Som representanten Trettebergstuen sa, har det gått mange, mange år – man kan gå helt tilbake til 1962. Regimet har siden kunnet bygge videre på sin politikk, og de lysglimtene som har vært til en positiv utvikling, har raskt blitt slukket. Derfor er vi nå opptatt av at vi kan holde trykket gjennom FNs organer hvor bl.a. Kina og India er med, at de kan sørge for at Gambari har arbeidsvilkår til å fortsette sitt arbeid så det ikke løper ut i sanden, og at vi gjennom de tiltakene vi slutter oss til med EU, også kan gjøre situasjonen mer krevende og ubehagelig for lederskapet. Samtidig tror jeg det er viktig for vår egen Burma-kunnskap at vi også tar inn over oss kompleksiteten i det burmesiske samfunn. Som jeg var inne på, er det et land med mange forskjellige grupperinger – etniske grupperinger osv. – og mange har beskrevet dette som et land som nærmest befinner seg i en postkonfliktsituasjon på innsiden fordi splittelsen mellom ulike grupper er så stor. Derfor tror jeg det neppe er slik at dette er et land som går mot demokrati ved at ett regime faller. Det er altså et militærregime med over 400 000 mann under våpen, og et slikt regime faller ikke uten videre. Derfor må det en nasjonal

forsoningsprosess på plass, og det er å legge forholdene til rette for det som er det internasjonale samfunns store utfordring.

Marit Nybakk (A) [11:00:18]: Det må aldri være tvil om at vi fra norsk side er kompromissløse når det gjelder å stå opp for grunnleggende menneskerettigheter. Vi har et ansvar for å si fra, for å sette i gang kritiske dialoger, for å støtte demokratibevegelser og for å kjøre FN-sporet. Både i vår utviklingspolitikk og i vår utenrikspolitikk må menneskerettighetsspørsmål stå sentralt, enten vi snakker om Burma, Zimbabwe, Hvite-Russland eller Iran. Interpellanten har lagt an en bred innfallsvinkel, som også går litt videre enn Burma.

Kampen for menneskerettigheter dreier seg om å verne det enkelte mennesket mot undertrykkelse og overgrep, men også mot fattigdom, økonomisk utbytting og uverdige levekår. Hvert enkelt individ er enestående, med ukrenkelige rettigheter. Det dreier seg om menneskeverd, det dreier seg om personlig integritet, og det dreier seg om myndighetenes ansvar. Menneskerettighetene er et sett forpliktelser på hvilke normer og standarder som skal gjelde for det enkelte menneskets rettigheter. Disse må også være universelle. Vi kan f.eks. aldri akseptere at menneskerettigheter underlegges en kulturrelativistisk tilnærming.

Bakgrunnen for interpellasjonen er fokuset på hendelsene i Burma de siste ukene. Vi har med forferdelse vært vitne til at munk og andre sivile har blitt meid ned av det brutale militærregimet. Reaksjonene er spontane: Dette aksepterer ikke verdenssamfunnet. Jeg vil også vise til det interpellanten sa.

Som utenriksministeren har understreket, har Norge en lang historie når det gjelder å støtte demokratibevegelsen – i Burma som i andre stater der man opplever overgrep og tramping på menneskerettighetene. Vi gav fredsprisen til Aung San Suu Kyi, og vi har sterke grupper også i Stortinget som gjennom mange år har jobbet for menneskerettigheter i Burma.

Utgangspunktet og bakgrunnen for dagens konflikt – hvis det går an å kalle det en konflikt, det er vel en undertrykking – er de etniske motsetningene i Burma og et militærregime som holder andre etniske grupper nede med jernhånd. De etniske gruppene som ikke representerer regimet, ønsker en føderasjonsregjering, med autonome etniske områder innenfor føderasjonen, gjerne styrt av Aung San Suu Kyi, noe som kan være interessant når det gjelder utviklingen i Burma.

Noe som ofte glemmes når vi snakker om Burma, er flyktningssituasjonen på den thailandske siden av grensen. Norge bør være blant de fremste landene når det gjelder bistand til flyktningene i disse områdene. Det inkluderer langsiktig støtte til utdanning og kvalifisering. Utenrikskomiteen har i høst hatt møte med representanter for bistandsarbeidere som opererer på denne siden av grensen. Dette er tøffe områder.

I den vanskelige prosessen videre er det også avgjørende at vi støtter opp om arbeidet til FNs spesialutsending.

Interpellanten sa mye om Burma, men har også et videre perspektiv. La meg derfor bruke det siste minuttet på andre områder, for det finnes dessverre mange land der menneskerettighetene brutalt knuses. Iran er ett av disse landene. Mens verdenssamfunnet fokuserer på Irans atomprogram, kan landets såkalte Vokterråd ufortrødent fortsette sin ekstreme undertrykkelse. De siste ukene har gitt oss informasjon om en kraftig økning i antall henrettelser i Iran, også av mindreårige. Jeg må innrømme at jeg får noen assosiasjoner til Afghanistan på 1990-tallet, da Taliban grep makten og brukte stadionet i Kabul til hengning og steining. Vi ser offentlige henrettelser også i Iran.

Vi må trappe opp menneskerettighetsdialogen med Iran. Og med den kvinneundertrykkingen vi nå ser, og de asylsøkerne vi også får til Norge, er det nødvendig å få en utlendingsattaché i Teheran, noe vi vil komme tilbake til i forbindelse med budsjettarbeidet nå i høst.

Til slutt: Norge har aldri gått til ensidig norsk boikott, enten det har dreid seg om Iran, Cuba eller Burma. Vi har fulgt FN, eller vi har fulgt EU. Det gjør vi også nå. Kanskje er det også viktig å ha en dialog. Kontaktskaping kan etter hvert gi positive resultater. Ensidig boikott har derimot ingen virkning, kanskje snarere tvert imot.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:05:51]: Først av alt vil jeg gi interpellanten honnør for å ha satt fokus på menneskerettigheter og demokratiutvikling generelt – og på den svært vanskelige situasjonen for befolkningen i Burma spesielt.

Jeg vil også gi uttrykk for tilfredshet både med tilbakemeldingen fra utenriksministeren her i salen i dag og med hans uttalelser til pressen tidligere. Jeg er glad for at Regjeringen denne gangen har opptrådt ryddig og har sett fornuften i å stå sammen med det internasjonale samfunn når det gjelder samordning av tiltak overfor militærdiktaturet i Burma. Dette viser forhåpentligvis at Regjeringen i ettertid har lært av sitt åpenbare feilgrep med sitt solospill og sin ensidige godkjenning av Hamas-regjeringen, noe vi fra Fremskrittspartiets side for øvrig advarte sterkt mot.

Det burde være åpenbart for de fleste at skal tiltak og eventuelle sanksjoner ha noen virkning, må disse ha en bredest mulig internasjonal forankring. Til tross for stort internasjonalt press fra både USA, EU og andre internasjonale aktører har militærjuntaen så langt dessverre ikke gitt etter. Situasjonen er betydelig roligere nå enn for få uker siden, men jeg er redd dette i stor grad skyldes myndighetenes jerngrep og befolkningens redsel for nye arrestasjoner og forsvinninger.

Etter flere tiår med undertrykking av menneskerettigheter, av ytringsfrihet og av demokrati eskalerte konflikten kraftig for få uker siden, med massearrestasjoner der til og med munk ble fengslet. Dette foreløpige lavmål fra militærregimet viser at de er villige til å gå svært langt for å beholde makten.

Så sent som i går ettermiddag offentliggjorde Kirkens Nødhjelp at kvinner som ble arrestert under demonstrasjonene, nå blir utsatt for tortur og voldtekt i fengslene. Disse grusomhetene kom fram på bakgrunn av opplysning

ger fra den burmesiske kvinneorganisasjonen Women's League.

Svært lite tyder dessverre på at regimet er villig til å gi makten til folket – eller den som folket i Burma faktisk har valgt som sin leder, nemlig fredsprisvinneren Aung San Suu Kyi. Makthaverne har gjennom mange år holdt henne i husarrest og nektet henne den makt og innflytelse som hun rettmessig fikk gjennom valg.

Jeg mener at et sterkt og vedvarende internasjonalt press fra det internasjonale samfunn må være veien å gå for å påvirke utviklingen i Burma. Også sanksjoner som handelsrestriksjoner bør vurderes som virkemiddel, men disse må ha en bredest mulig forankring. FN burde her spilt en betydelig mer aktiv rolle enn vi har sett så langt. Men med Kina som fast medlem av Sikkerhetsrådet, og med vetorett, ser vi at dette er vanskelig, noe interpellanten også var inne på.

Avslutningsvis vil jeg ønske utenriksministeren lykke til videre med det viktige arbeidet for en demokratisk utvikling av Burma, gjennom de fora der han har anledning til å følge dette opp.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:09:19]: Først en takk til Anette Trettebergstuen, som meget fortjenstfullt tar opp temaet. Dette er et tema som vi aldri må slutte å ta opp. Vi har hatt dette på dagsordenen en rekke ganger i forbindelse med ulike land, om det nå er Vietnam, Belarus eller Burma. Det påkaller fra min side noen kanskje litt mer generelle refleksjoner om dette temaet som dukker opp med jevne mellomrom, og som vi aldri skal la hvile.

Når vi som utenrikskomite får anledning til å reise en del rundt i verden, blir en slått av det som en møter i enkelte land, hvor de hevder at menneskeretter er et slags vestlig kulturbetinget påfunn som en kan reservere seg mot. Da er det viktig å se forskjell på makthaverne og på dem som bor i landet. Jeg minner igjen om, som jeg har gjort før, Arab Human Development Report fra UNDP i 2003, som påviste at det i en meningsmåling var over 60 pst. som ønsket seg demokrati i de arabiske landene, og – når man gikk dypere inn i det – representativt styre, noen som stod til ansvar overfor dem som hadde valgt dem, og rettssikkerhet.

Menneskerettigheter og demokrati henger selvfølgelig sammen, men man kan ha en litt ulik tilnærming til dem. For hvis en går inn på de folkene som er svakest i vanskeligstilte land, er det vel ingen tvil om at de prioriterer mat, trygghet, kanskje skole og dernest styreform. Men det gjelder å få forklart at å få gjennomført demokrati er det som best garanterer den tryggheten som de er ute etter.

Det er uholdbart når representanter for styresmaktene i diktaturer eller demokratier av ulike avskygninger og ulik modenhet bortforklarer overgrep eller avvik fra menneskerettigheter med lokal tilpasning. Da snakker vi om menneskerettigheter slik de fremgår av FNs deklarasjon og ulike traktater, politisk-sosiale rettigheter, økonomisk-kulturelle rettigheter, kvinners rettigheter eller barns rettigheter. Eller det kan være at landet har signert og eventuelt ratifisert avtalene, men mangler implementering i

egen lovgivning. I enkelte land kan implementeringen være på plass, men domstolene er korrupte eller kontrollert av makthaverne.

Vi finner alle varianter på skalaen av grove overgrep. Dessverre får vi regelmessig ferske eksempler, om det nå er i Iran, Pakistan, Vietnam, Midtøsten eller dagens veldig aktuelle eksempel, i Burma.

Så har vi virkemidler, det var også interpellanten inne på. Ja, vi har noen, og vi har forsøkt flere. Vi har sanksjoner, som ofte rammer de svakeste, og som vi vel kanskje ikke har vært flinke nok til å utvikle slik at de rammer der de bør ramme. Hvor skjevt de kan ramme, har vi bl.a. sett i Irak. I Burma vil man dessuten være helt avhengig av medspill fra ASEAN-landene, ikke minst fra India og Kina, som flere har kommentert meget betimelig.

Det andre en kan tenke seg, som også interpellanten var inne på, er intervensjon under demokratiets fane, dessverre i en del tilfeller gjort med en åpenbart vikarierende motivasjon i jakt på naturressurser, og kanskje særlig olje – noe en skal være veldig forsiktig med å bruke som virkemiddel.

Vi står igjen med det som flere har pekt på, nemlig internasjonalt press og dialog for å få praktisert forventet standard i det landet det gjelder. Da må FN være det viktigste forumet.

Dessverre ser det ut til at FNs Human Rights Council foreløpig vakler videre i fotsporene til sin forgjenger, Human Rights Commission, og det er tragisk. Det er tragisk for menneskene i de landene hvor overgrepene skjer, og det er tragisk for FNs omdømme og evne som tjenlig redskap for å fremme menneskerettigheter.

Det kan virke som en lang og bratt bakke å gå, men som medlem av FN må det være vårt mål at FN må forutsette at medlemslandene etterlever de grunnleggende avtalene om menneskerettigheter de har sluttet seg til, at FN må forvente at de samme medlemslandene er åpne for innsyn, evaluering og rapportering for FNs egnede organer etter omforente rutiner, og at FN må utvikle et sett av reaksjonsformer overfor dem som ikke forholder seg til de forpliktelsene de har tiltrådt. Klarer ikke FN gradvis å utvikle en slik policy, er jeg redd for at vårt viktigste verdensforum vil undergrave sin egen legitimitet. For det må gjelde det samme for FN som for hver enkelt av oss: De normene vi har valgt å legge til grunn, må vi stå for, og så gjelder det å stå slik at de synes.

Ågot Valle (SV) [11:14:29]: Også jeg vil takke interpellanten for å ha tatt opp det viktige spørsmålet om hvordan vi forholder oss til brutale regimer, med utgangspunkt i Burma.

Det ble en vekker for mange av oss da vi så de dramatiske bildene av hva som skjedde i Burma i høst. Men som mange har sagt, har dette også skjedd før, nemlig i 1988. Etter initiativ fra Raftostiftelsen og eksilburmesere møtes mange i Bergen hver lørdag for å demonstrere for solidaritet med Burma. For lærdommen etter 1988 er at vi ikke har lov til å glemme, til å la dette brutale styret få fortsette uten internasjonalt press og internasjonal oppmerksomhet. Vi må vel innrømme at de kritiske stemmene har vært

for få og for svake i lange perioder mens juntaen har styrket jerngrepet over folket.

Burma, som er rik på naturressurser og kulturtradisjoner, har blitt et av verdens fattigste land, slik som interpellanten var inne på. I et av verdens mest korrupte land bruker regimet inntektene alt overveiende på militære og på overdådig luksus for et lite oligarki av generaler. Følgen blir at store deler av befolkninga står nærmest uten rettigheter til utdanning og helse. Militære tvangsforflytter titusener av mennesker dit det er olje, gass eller tømmer, for kortsiktige inntektsmuligheter.

Mange landsbyer er blitt ødelagt, og mellom en halv og en million er internt fordrevne flyktninger. Slavearbeid, inkludert barnarbeid, er utbredt. Innbyggerne kontrolleres gjennom et etterretningssystem som overgår det meste. Der fire burmesere er samlet, finnes minst fem spioner, er ett ordtak.

De verste menneskerettighetsbruddene er likevel rettet mot kvinner og jenter. For juntaen vet det som alle undertrykkere vet: Skal du knekke et folk, må du knekke kvinnene. Det er rystende historier en kan høre i en rapport som er gitt ut av den organisasjonen som Vaksdal refererte til, nemlig Women's League of Burma. Jeg var så heldig at jeg fikk møte noen av de tøffe, flotte damene i denne organisasjonen da de var på besøk i Norge i våres, og deres fortellinger stemmer overens med fortellingene fra FN, fra Human Rights Watch og fra Amnesty, nemlig at juntaen bruker seksualisert vold, inkludert massevoldtekter, og bruker sexslaver som undertrykkelsesvåpen.

Women's League of Burma jobber systematisk med kvinner, fred og sikkerhetsarbeid på begge sider av grensa. Dette får Norges støtte, og det må fortsette å få Norges støtte, fordi det generelt er med på å bygge opp det sivile samfunnet. Men det er også verdifulle investeringer i en prosess som kan bli vanskelig den dagen juntaregimet gir etter for presset om trepartsforhandlinger mellom det militære, opposisjonen og de etniske grupperingene.

Det er blitt advart mot et nytt Jugoslavia dersom juntaen gir seg, men det er advarsler som blir stadig sjeldnere, for det gir grunn til optimisme når opposisjonen i så stor grad har klart å samle seg over etniske, religiøse og politiske skiller, med Aung San Suu Kyi som samlingsperson.

Utenriksministeren har fortalt om Norges klare linje, og det er stor og bred støtte for denne linja her i Stortinget, slik det går fram av denne debatten.

Det er mange som har etterlyst særskilte virkemidler fra Norge. La meg bare minne om at Stortinget har bestemt at det ikke skal kjøpes statsobligasjoner i Burma. Etikkrådet har, etter at finansministeren bad om en gjennomgang av Statens pensjonsfond – Utlands investeringer i selskap med engasjement i Burma, kommet med vurderinger om at det er høyst aktuelt å trekke seg ut den dagen selskap som oljefondet er inne i, investerer i større infrastrukturprosjekter, som rørledninger, vannkraftutbygginger eller gruvedrift, fordi det da vil være en stor, uakseptabel risiko for grove og systematiske menneskerettighetsbrudd. Dette vil være tiltak som vil ramme regimet, og som, slik alle er opptatt av, ikke skal ramme sivilbefolkninga. Men samtidig er det viktig å si det som mange

har sagt, nemlig at vi må opprettholde en dialog både med opposisjonen og med juntaen med hensyn til det som foregår – og spesielt gjennom FN.

Jan Sahl (KrF) [11:20:03]: Militærdiktaturet holder fortsatt Burma under jernhæl. Overgrepene opprører oss når vi ser nyhetene på tv. Høstens protester fra det burmesiske folk ble innledet av rødkledde munkere som gikk ubevæpnet i lange gatemarsjer. Folket sluttet seg til, men så kommanderte militærjuntaen soldatene ut i gatene. På nytt senker stillheten seg. Med skarpladde gevær tvinges folk til å lukke munnen. Munkene arresteres eller forsvinner, og med dem forsvinner etter hvert avisoverskrifter og tv-dekningen.

Det som nå holder på å skje, er at Burma igjen skyves ut av verdensopinionens oppmerksomhet. Det har skjedd før. Men vi må ikke la det skje igjen. Vi må holde et konstant øye med situasjonen. Vi må holde oppe et vedvarende politisk press mot militærjuntaen, og vi må vise en utholdende støtte til det undertrykte burmesiske folket. Vi vet for mye om denne saken til at vi kan glemme. Vi vet for mye til at vi kan være passive.

Etter Kristelig Folkepartis syn har vi en moralsk plikt til å støtte det burmesiske folk. Vi må støtte deres kamp for demokrati. Vi må støtte deres krav om respekt for menneskerettighetene. Vi må kreve at juntaen setter fri den folkevalgte lederen, Aung San Suu Kyi. Vi må kreve stans i overgrepene mot de etniske folkegruppene, som f.eks. karenfolket. Vi må fordømme militærregimets terrorvælde – med nedbrenning av landsbyer, drap, voldtekter og andre overgrep. Vi må gi bistand til de burmesere som flykter fra juntaens herjinger. Vi må støtte opposisjonen som lever i eksil. Vi må støtte radiostasjonen Radio Democratic Voice of Burma, som holder til i Oslo.

Vi kan skjerpe nasjonale sanksjonstiltak med flere virkemidler, men dessverre synes det ikke som f.eks. SV-leder Kristin Halvorsen er like mye på hugget som finansminister som hun var da hun var i opposisjon, med hensyn til å få til en effektiv økonomisk boikott som rammer regimet i landet. Vi må skjerpe de internasjonale sanksjonene som kan framskynde slutten på militærdiktaturet.

Dessverre vet vi at det ikke er nok at land på vår side av kloden protesterer. Vi må jobbe for at FN kan engasjere seg sterkere. Men når det kommer til stykket, et det Burmas store naboer som sitter med nøkkelen til et effektivt press fra omverdenen. Det gjelder ikke minst Kina, som tjener på å selge våpen til militærdiktaturet. Kina handler med generalene. Så lenge nabostatene ser gjennom fingrene med uhyrlighetene, er det lite håp for en effektiv boikott.

Under det folkelige opprøret i høst tok den sørafrikanske nobelprisvinneren biskop Desmond Tutu opp et radikalt forslag. Han bad verden boikotte de kommende olympiske leker i Kina dersom ikke Kina tok sitt ansvar alvorlig. Det var tydelig at det forslaget ble oppfattet som farlig av et kinesisk regime som er veldig opptatt av å vinne internasjonal goodwill og tillit, og som er svært sensitivt for omdømmetap som kan ødelegge for kinesisk eksport og landets økonomiske vekst.

Alle som har hatt ordet i dag, deler ønsket om demokrati i Burma. Men dessverre synes jeg ikke Regjeringen fronter denne saken så aktivt som jeg skulle ønske. Det utenriksministeren sa i sitt innlegg, er vel og bra, men etter Kristelig Folkepartis syn ikke nok. Særlig gjelder dette den manglende tro på treffsikre sanksjoner. Fra Kristelig Folkepartis side skulle vi ønsket at Regjeringen frontet Burma-saken mer offensivt. Vi har en fortid her som forplikter. Med den utålmodighet vi har hørt fra så godt som alle partier i Stortinget, mangler det ikke på parlamentarisk dekning for å gjøre mer.

Til slutt vil jeg takke representanten Trettebergstuen for å ha reist en svært viktig debatt, som må føre til at denne saken ikke forsvinner fra vår oppmerksomhet framover.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:25:16]: Igjen takk til representanten Trettebergstuen for å holde fokus rettet mot menneskerettigheter og Burma. Situasjonen i Burma er svært alvorlig med en rekke daglige overgrep – som vi hørte om senest i går – mot grunnleggende menneskerettigheter. Generalenes reaksjon etter protestene som ble innledet av munkene, som fikk med seg brede lag av befolkningen, har vært grusom: Drap, tortur, voldtekt av kvinner og frihetsberøvelse er sentrale stikkord. Juntaen synes beredt til å gjøre alt for å knuse den politiske opposisjonen og sikre det brutale militærregimet en forlenget levetid. Den har sittet ved makten i 45 år og viser ikke tegn til å løse på tøylen.

Venstres instinkt er å satse på dialog, også med vanskelige partnere. Men det er ingenting som tyder på at dialog er tilstrekkelig til å bevege generalene i Burma til å satse på demokrati. De har gang på gang vist at de ikke ønsker det. Det eneste som synes å hjelpe, er å legge et økt press på regimet.

Dette mener jeg er viktig fordi mulighetene for en endring i Burma er større nå enn på lenge. Først og fremst har landet fått en stor indre opposisjon som tør å stå fram, alle represalier til tross. Det er dessuten økt fokus på Kina, India og Thailand som viktige aktører for å få til en fredelig overgang til demokrati i Burma. Videre har USA, Japan og EU satt eller vil sette i verk skjerpene tiltak mot juntaen i Burma. Her er summen av det ytre presset av stor betydning. Det er en kombinasjon av ytre press mot juntaen og støtte til opposisjonen som kan skape en forandring.

Takk til utenriksministeren for tydelig engasjement i forhold til menneskerettigheter og Burma. Men spørsmålet er om den rød-grønne regjeringen går langt nok i sine tiltak mot juntaen i Burma. Kunne den ha gjort mer? Regjeringen har gjentatte ganger krevd at regimet i Burma må løslate Aung San Suu Kyi og alle andre politiske fanger. Videre støtter den FN's arbeid overfor Burma, herunder innsatsen til FN's spesialutsending, Ibrahim Gambari. Norske ambassader skal dessuten ha fått instruks om å ta opp situasjonen i Burma med sentrale land i regionen, herunder Kina og India. De antas å kunne spille en nøkkelrolle for å fremme en fredelig utvikling i Burma.

Videre vil Norge følge etter EU, som vil skjerpe sine tiltak mot Burma. Det er her snakk om målrettede sanksjoner siktet inn mot militærdiktaturet, som våpenembargo, visumnekt og frys av midler for medlemmer av militærregimet. På handelsområdet gjentar Regjeringen den snart ti år gamle oppfordringen fra daværende statsminister Kjell Magne Bondevik om ikke å handle med, investere i eller reise til Burma. Jeg mener dette er en god start, men mye tyder på at dette ikke vil gjøre noe stort inntrykk på generalene i Burma. De har i en årrekke vært utsatt for målrettede sanksjoner som ikke har vist seg å ha noen stor effekt.

Jeg mener Regjeringen kunne ha gått noe lenger. Det jeg først og fremst tenker på, er å bruke Statens pensjonsfond. Det er et fond som er stort også i internasjonal sammenheng, og det vi gjør av endringer her, vil bli lagt merke til. Mer konkret bør vi trekke ut alle selskap i fondet som har store investeringer i Burma, spesielt innen oljesektoren og innen våpenindustrien. Oljesektoren er en nøkkelindustri for Burma. Den gir regimet store inntekter, og Norge bør markere at vi ikke ønsker å bidra til at juntaen får disse inntektene. Franske Total og kinesiske PetroChina er to selskaper som fondet umiddelbart må trekke sine investeringer ut av. Det samme gjelder våpenprodusenter. Dersom det viser seg at oljefondet i dag har investert i våpenprodusenter som leverer til Burma, bør finansministeren gi fondet instruks om å trekke disse investeringene.

Jeg mener at nevnte tiltak knyttet til Statens pensjonsfond bør skje umiddelbart. Vi bør ikke ta oss tid til å vente til etter den varslede gjennomgangen av de etiske retningslinjene fra Etikkrådet for Statens pensjonsfond – Utland. Det er nå viktig å skjerpe presset mot juntaen i Burma. Hvis ikke, kan det ta lang tid før nødvendige og sterkt ønskede forandringer kommer til Burma.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Børge Brende (H) [11:30:22]: Jeg vil også takke representanten Anette Trettebergstuen for å ha initiert en debatt rundt forholdene i Burma og menneskerettigheter mer generelt. Det er også viktig at vi i det norske storting nå diskuterer vår holdning til den brutale behandlingen som militærregimet i Burma har utsatt sitt eget folk for. Det er faktisk slik at man i høst i mange parlamenter rundt omkring i verden har diskutert hvordan man på en aktiv og offensiv måte kan bidra til at man får fremskyndet et demokrati i Burma. Burmas demokratisk valgte leder sitter jo på tolvte året i husarrest i den tidligere hovedstaden Rangoon.

Det er også slik at Norges politikk på Burma-området følges nøye internasjonalt. Det har nok sin forklaring i at Norge i mange år har hatt et nært forhold til demokratibevægelsen i Burma. Det er også slik at Aung San Suu Kyi i sin tid mottok Nobels fredspris. Det står som en bauta over Nobelkomiteens fremsynte tildelinger at Aung San Suu Kyi i sin tid fikk Nobelprisen, og det bidro til at hun fikk ytterligere status i det internasjonale arbeidet. Mange

eksilparlamentarikere fra Burma har faktisk også fått opphold i Norge, og flere av oss i Stortinget har en løpende dialog med dem.

Jeg synes først og fremst at situasjonen i Burma nå er tragisk. Det er tragisk å se at en liten junta, som nå har flyttet ut fra hovedstaden Rangoon, behandler sitt eget folk og munkene på den måten de gjør. Man må huske på at Burma i sin tid var en stor riseksportør i regionen, og at landet hadde noen av de beste universitetene og høyskolene her. I dag er dette et av de minst utviklede land i verden, og ifølge Transparency International er det altså verdens tredje mest korrupte land. Når man har politiske diskusjoner om Burma, tror jeg man må ta inn i vurderingene at når et land er så korrupt, er det svært krevende – og jeg mener umulig – i dag å drive økonomisk virksomhet på viktige områder uten at man kommer i strid med det som bør være grunnleggende etiske normer og menneskerettigheter. Spesielt innenfor områder som regnskog, mineraler, edelstener og olje og gass er denne type virksomheter organisert i monopoler der det aller meste av avkastningene kommer generalene og ikke lokalbefolkningen til gode. Derfor har Aung San Suu Kyi oppfordret internasjonale selskaper og land til ikke å investere i Burma under de rådende forhold.

Jeg har hatt en dialog med Utenriksdepartementet og utenriksministeren om disse spørsmålene. Det skyldes at vi har en komite i Stortinget som jobber for et fritt og uavhengig Burma, og også leder et internasjonalt parlamentarisk nettverk. Den dialogen har vært god. Noen ganger hadde jeg selv sagt ønsket at utenriksministeren hadde kommet enda raskere på banen. Men jeg vil jo gi utenriksministeren honnør – jeg vet ikke om han helt vil oppfatte det slik – for at han i fjor sommer, da utviklingsminister Erik Solheim var litt ute på sklibrettet og ville ha en ensidig oppheving av de norske sanksjonene overfor Burma, slo fast at det ikke var norsk politikk. Jeg har også registrert og er glad for at Norge nå vil følge etter EU når det gjelder de viktige initiativene som EU har tatt, for å gjennomføre fornuftige sanksjoner.

Jeg har dog sagt at jeg noen ganger har følelsen av at den norske utenrikspolitiske ledelsen drar bena litt etter seg i denne saken. Det er selv sagt viktig å avvente hva EU gjør. Men noen ganger har utenriksministeren vært mye djervere. Da har jeg ikke vært fullt så enig, f.eks. når det gjaldt en ensidig godkjennelse av den Hamas-inspirerte regjeringen i Midtøsten. Der ventet vi ikke på USA, for å si det slik. Vi ventet heller ikke på EU. Der kunne Norge gå en alenegang. Etter min mening har det kanskje vist seg ikke å være det klokeste politiske trekk som er foretatt. Men i forhold til Burma er det gjort et eget selvstendig poeng av at vi må avvente hva alle andre gjør, før vi gjør noe i Norge. I fremtiden håper jeg at utenriksministeren på dette punkt er djervere og ikke sleper bena etter seg.

Anette Trettebergstuen (A) [11:35:49]: Representanten Valle var inne på kvinnenens situasjon. Jeg nevnte også så vidt i mitt innlegg at situasjonen i Burma er spesielt kritisk for kvinnelige demokratiaktivister.

Burma har en veldig lang tradisjon for å ha sterke grupper av kvinnelige aktivister. Antikolonibevegelsen ble i sin tid så sterk som den ble, på grunn av deltakelsen av utdannede kvinner. Kvinner sloss på markene side om side med burmesiske menn mot britiske kolonister. På grunn av denne historien er også kvinnelige aktivister spesielt fryktet. Juntaen har gått hardt ut mot kvinnelige aktivister for på denne måten å vise innbyggerne og de som eventuelt måtte tenke seg å protestere, at deres kvinnelige valgte leder, rollemodell og forbilde, Suu Kyi, også skal passe seg.

Under protestene i forrige måned ble kvinner slått ned på en mye mer brutal måte enn det de mannlige aktivistene opplevde. Voldtekt av nonner er bare ett eksempel på akkurat det. Nå har en gruppe kvinnelige aktivister nettopp sendt et rop om hjelp til FNs ambassadører der de ber om hjelp til å beskytte Burmas kvinner fra de groteske menneskerettsbruddene de blir utsatt for. De sier også at de ønsker at verden skal gjøre en innsats for en sterkere fokusering på mer makt bak kravet om etterlevelse av FN-resolusjon 1325. Jeg håper at Norge aktivt vil støtte dette kravet.

Representanten Nybakk var inne på den alvorlige situasjonen for de mange flyktningene. Mens vår oppmerksomhet endelig er rettet mot demonstrasjonene og juntaens reaksjon på disse, må vi heller ikke glemme at juntaen er på offensiven i de østlige delene av Burma på en mer blodig måte enn før, og at halvannen million mennesker er på flukt i Burma nå. Det er viktig at vi gjør det vi kan, ikke bare for å øke støtten til dem som arbeider inne i Burma, men også for å gjøre en innsats for å dekke behovene i grenseområdene, som Nybakk var inne på.

Alle interpellanter pleier å slutte med å takke for debatten. Det skal jeg også gjøre. Jeg takker utenrikskomiteen for at dere stiller opp, pluss et og annet hederlig unntak av andre representanter som har deltatt. Som parlamentarikere har vi et ansvar for å sette søkelyset på glemte konflikter, kriser og overgrep, og som Børge Brende nevnte, har vi en Burma-gruppe her på Stortinget som forsøker å gjøre det. For alle dem som følger debatten fra kontorene sine nå, kan jeg si at dere kan kjøpe dere avlat for ikke å ha deltatt i debatten, ved å delta aktivt i denne gruppen i framtiden. Selv om vi ikke kan redde verden helt alene som stortingspolitikere, kan vi i hvert fall engasjere oss og vise aktiv og uttalt støtte til alle dem som kjemper på innsiden og utsiden av Burma for å styrte det sittende diktaturet.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:38:47]: Jeg vil takke interpellanten og utenrikskomiteen og alle dem som har fulgt debatten på tv, for støtten, og gi Stortinget honnør for at de har et engasjement i denne saken. Jeg har oppfattet at det er bred støtte i denne sal for Regjeringens politikk. Det mener jeg har kommet klart fram. Det at det er utålmodighet og press, ønsker jeg i grunnen velkommen.

Til representanten Brende vil jeg si at jeg ikke har noe imot å ta imot ros fra noen. Det er bare å komme med det. Samtidig merker jeg meg at det er nyanser mellom Brende

og Vallersnes i synet på Regjeringens politikk, men vi kan også leve med de nyansene.

Det er viktig å støtte Burma, bare en liten parentes til Høyre her, for vi gjør det – støtten går opp med 55 mill. kr i år. Det gjør vi til tross for at Høyre foreslår å kutte støtten til humanitære bidrag i budsjettet for inneværende år med 350 mill. kr. Fremskrittspartiet vil kutte i støtten til fred og forsoning med 1 milliard kr. Allikevel har vi klart å rydde plass til dette, og det er viktig for oss.

Så merket jeg meg at representanten Sahl mente at Regjeringen burde være mer aktiv. Han kom ikke med konkrete forslag til hva han ønsket seg. Det gjorde derimot representanten Larsen, og det kan hende det er i samme retning Sahl tenker, nemlig Statens pensjonsfond. Jeg mener det er feilaktig å hevde at finansministeren ikke er en pådriver her. Hun sitter med et virkemiddel som ingen andre land har, og forsøker å trekke en linje på dette som synes, som er varig over tid, og som Norge kan stå for. Statens pensjonsfond går ikke ut av selskaper etter hvilke land de er i, men etter hva de gjør. Vi har tatt beslutning om ikke å investere i burmesiske statsobligasjoner. Det er et kraftfullt signal fra fondet. Vi står også rede til å kunne trekke investeringer ut av selskaper som måtte gå i gang med virksomheter i Burma, som f.eks. gassrørledninger, idet de tar en beslutning. Vi må ikke dokumentere at de bryter etiske retningslinjer, men vil kunne trekke oss ut i et slikt tilfelle. Det følger vi nøye med på, og jeg tror det blir fulgt.

Så er det en interessant diskusjon om alenegang eller ikke. Jeg synes at framstillingen av samlingsregjeringen er skjev fra dem som har trukket den parallellen, men la gå. Mitt inntrykk – etter å ha snakket med mange, og i regionen – er at vi her står overfor en situasjon hvor vi må lese den regionale sammenhengen, og hvor det Kina, India, Thailand og ASEAN-landene gjør, er det som er helt avgjørende. Vi må altså både gjøre tiltak hos oss som sender et kraftfullt signal til juntaen, og samtidig løfte fram samarbeidet med disse landene. Jeg tror de sanksjonene EU har foreslått nå, og som Norge er rede til å støtte, vil ramme 1 pst. av handelen Burma har. De store bulkproduktene burmeserne eksporterer, som bl.a. reker, er i områder hvor man ikke ønsker å rette tiltak, fordi det vil trefte folk i så stor grad – det er regimet vi er ute etter.

Norge er som sagt med på å følge opp den type tiltak, men vi ønsker også å finne balansen, slik at vi med trykk kan støtte Gambaris tiltak og arbeid på vegne av FN, fordi vi tror at hans arbeid inne i Burma blir helt avgjørende for å nå det resultatet vi ønsker over tid.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten i sak nr. 2 er dermed avsluttet.

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Jan Arild Ellingsen til justisministeren:

«For Fremskrittspartiet er det viktig å sette fokus på tiltak for å hindre alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, med andre ord hva vi kan bidra med overfor andre

land som i et lengre perspektiv vil bidra til å redusere kriminaliteten her i landet. Internasjonalt politisamarbeid er utvilsomt et slikt tiltak, og bruk av politisambandsmenn øker muligheten for å lykkes. Selv om Norge samarbeider både gjennom Interpol og Europol, er ikke dette nok. Man må også satse på løsninger nasjoner imellom og da gjerne ved bruk av bilaterale avtaler. Slike avtaler bygges på en gjensidighet om å løse felles utfordringer. Jeg går ut fra at statsråden er enig i dette.

Ser statsråden viktigheten av å styrke det internasjonale politisamarbeidet, herunder økt bruk av politisambandsmenn og inngåelse av bilaterale avtaler med land som påvirker det norske kriminalitetsbildet?»

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:43:13]: Som norsk borger, som medlem av Stortinget og som medlem av Stortingets justiskomite er jeg særdeles stolt av den jobben som norske politifolk gjør her i landet, men ikke minst den jobben de også bidrar med ute i andre land og i andre verdensdeler. Det synes jeg er med på å betegne den kvaliteten som de faktisk står for, og det er også med på å vise til noen av de verdiene som vi har her i landet, som andre land ser nytten av, og der vi kanskje kan bidra med å hjelpe dem til å komme opp på samme nivå som oss.

For min del har denne interpellasjonen to vinklinger. Den har en vinkling som går på rett statsbygging – andre land har ikke det demokratiet som vi har, som vi er vant til, og som vi er veldig stolte av. Den andre vinklingen går på konkret politisamarbeid.

For å ta det første først: Rettsstatsbyggingen er en nøkkel til suksess, og den er en nøkkel til demokrati. Jeg har også gleden av å være medlem i NATOs parlamentarikerforsamling, og noe av det som diskuteres der, er f.eks. Afghanistan. Afghanistan er en utfordring for verdenssamfunnet, det er en utfordring for NATO, og det er en utfordring for Norge. Jeg tror det kanskje aller mest er en utfordring for den vestlige verden. Hvis ikke den vestlige verden gjennom sin tilnærming der greier å bidra til en varig og god løsning som ivaretar innbyggerne i Afghanistan, vil den vestlige verden på en måte ha tapt ansikt og anseelse som det vil ta lang, lang tid å bygge opp igjen.

Hvem skal gjøre denne jobben? Hvem skal bidra til det? Jo, det er bl.a. norske politifolk, og det er også andre fra justisvesenet i Norge som er med og bidrar. Der har Regjeringen etablert Ønskebrønnen – hvis ikke jeg husker helt feil, er det betegnelsen – som er et sted hvor man henter ressursene fra. Jeg tror det er viktig at vi har norske borgere som reiser ut og bidrar, som viser at man har en internasjonal samvittighet, og at man ønsker å komme med bidrag internasjonalt. Grunnen til det er at vi ønsker å vise utad at vi har noen verdier som vi er stolte av, og som vi ønsker at andre skal få ta del i. Derfor er det viktig, for min del iallfall, å være med og støtte opp om det arbeidet vi gjør ute, når det gjelder å bygge rettsstater i andre land.

Jeg tror også at det er den eneste måten å bekjempe korrupsjon på. Et land som er korrupt, vil man aldri få til å fungere, for da vil det være folks motiv for økonomi og andre goder som vil styre, ikke det å ta vare på befolkning

(Ellingsen)

gen og de behov den måtte ha. I så måte er demokratibygging en nøkkel for å lykkes. Der har jo Norge lang tradisjon. Igjen synes jeg vi skal se på det som skjer i Afghanistan. Det har av og til vært en diskusjon når det gjelder politifolk som jobber ute, om hvordan man gjør ting der, og hvordan vi kan overføre hit. Men jeg tror helt klart vi kan gjøre det. Det har også vært folk fra andre land som har kommet til Norge for å lære hvordan vi gjør ting her. Dette har vært diskutert etter at det dessverre har vært noen som har hoppet av og forsvunnet under opphold i Norge. Men jeg tror allikevel at det er viktig at vi lar andre komme til oss for å se hvordan vi har det. Det er flere grunner til det. Det viktigste er å vise dem at det går an å ha et demokrati, at det går an å ha et politi som ikke er korrumpert, at det går an å ha domstoler som ikke er korrumperte, og at det går an å ha et fengselsvesen som er humant. Det er jo det vi er stolte av, og som vi forventer. Hvis vi mener noe med dette, bør vår innsats styrkes, og den bør økes for å bistå også andre land. Hvis ikke må vi iallfall ikke lure på de problemene vi selv får som en konsekvens av kriminalitet begått i disse landene. Dette er, etter mitt skjønn, kanskje den beste måten å yte u-hjelp på, som igjen i det lange løp vil være hjelp til selvhjelp for oss. Lov og orden er på en måte bærebjelken i ethvert samfunn. Derfor mener jeg at innsatsen vår der absolutt bør styrkes.

Den andre biten av dette er det som går på internasjonalt politisamarbeid. Her er Norge også en aktiv aktør. Vi har Interpol, vi har Europol, vi har Schengen, og vi har Prüm-samarbeidet. Vi jobber på veldig mange arenaer. Utfordringen, tror jeg, er vel kanskje å kommunisere tilbake til Stortinget og den øvrige del av det norske samfunnet hva vi faktisk gjør.

Men enda viktigere: Hva oppnår vi med dette? Ved å beskrive det vi oppnår, vil vi samtidig beskrive hva vi ikke hadde fått hvis vi ikke hadde vært med på dette. En parentes: Jeg regner med at det er tillatt at jeg påpeker overfor statsråden at det i budsjettinnstillingen f.eks. står at Interpol er en internasjonal kriminalitetsorganisasjon. Jeg regner med at det skal stå at det er en kriminalitetsbekjempende organisasjon. Men jeg skal la det ligge – det kan heller statsråden kommentere etterpå, om det f.eks. er en skrivefeil. Men det var litt interessant å lese. Jeg trodde Interpol stod for helt andre ting enn kriminalitet, men greit nok.

Gjennom politisamarbeidet vil det også være slik at vi tar vare på vårt eget samfunn, og kanskje den viktigste grunnen til at vi gjør det, er terrorbekjempelse. Det har vært en redegjørelse fra utenriksministeren tidligere i dag om internasjonalt samarbeid som bl.a. har fokusert på at man gjennom slikt samarbeid kan bidra til å forhindre at vi selv blir utsatt for hendelser som vi ikke ønsker å bli utsatt for. Land i våre nærområder, som England og Spania, har vært utsatt for hendelser som vi ikke hadde drømt om var mulige. Det har vært trusler mot Danmark og trusler mot vårt eget land. Det viser at internasjonalt samarbeid er viktig for å forebygge og forhindre at slikt også skjer her i landet.

Det er også andre ting som er viktig med tanke på politisamarbeid, f.eks. bekjempelse av barnepornografi. Der har vi noen større utfordringer enn det jeg tror vi ønsker å ta inn over oss. Det var en ganske stor internasjonal aksjon i 2002 som ble kalt Pendulum, hvis jeg ikke husker helt feil. Der har statsråden, etter mitt skjønn, en utfordring som vi kanskje ikke hadde ønsket. Hvis jeg ikke tar helt feil, er det altså slik at alt det materialet fortsatt ikke er gått gjennom av Kripos, fordi man ikke har kapasitet og mulighet til å få gjort det. Det synes jeg er leit, primært av hensyn til de barna som er utsatt for overgrep, men kanskje aller mest med tanke på det tap av anseelse som rammer det norske politiet hvis ikke de greier å følge dette opp. Vi har nå en ny stor sak på gang, og jeg håper at vi kommer bedre ut her enn det vi gjorde i den forrige.

Av og til blir Norge bedt om å yte bistand ute. Jeg har sett på hva vi gjør eller ikke gjør, og da så jeg at tidlig i år bad FN Norge om bistand i tilknytning til drapet på statsministeren i Libanon, men vi manglet kompetanse. Igjen: Når FN, som er en av bærebjelkene for vårt internasjonale samarbeid, ber om hjelp, og vi ikke kan yte, tror jeg det gjør noe med vår troverdighet, for det bør jo ikke være slik at Norge kun blir oppfattet som en sponsor, som et land som signerer sjekkene når ting skal løses. Det bør òg være slik at vi bidrar med personell og på andre måter, at vi har større bredde enn et sjekkhefte. Det tror jeg ville være bra for oss alle sammen.

En annen ting som også er en utfordring, og som jeg ser at justisministeren har jobbet mye med i det siste, er utleveringsavtaler. Jeg tror at jo flere utleveringsavtaler vi får med andre land, desto bedre vil det være for oss. Det vil vise at Norge tar internasjonal kriminalitet på alvor. Vi tar på alvor kriminalitet som er begått av borgere som ikke hører naturlig hjemme her, og vi viser at Norge ikke skal være et fristed. I verste fall kan man ha slik uflaks at man faktisk må sone i sitt eget hjemland. Her gir jeg statsråden honnør. Jeg kunne også tenke meg at statsråden her vurderte om Norge bør øke sin innsats, f.eks. gjennom å være med på å dele kostnadene med de landene som sier ja til dette. For oss vil det være positivt uansett hva slags vinkling vi har på det. Jeg tror faktisk at det kunne ha påvirket positivt.

Målsettingen må iallfall være at grenseoverskridende kriminalitet skal bekjempes med alle lovlige midler, og at Norge gjennom sin posisjon som et velbeslått land, et vel fungerende samfunn, bør stå i første rekke, ikke bare økonomisk, men også når det gjelder å bidra internasjonalt. Der føler jeg vel at vi har en felles utfordring og en felles målsetting om å komme oss dit. Grunnen til det er selvfølgelig at ethvert tiltak vi kan gjøre ute, i de aller fleste sammenhenger vil være et positivt bidrag her hjemme.

Jeg hadde gleden av å besøke den norske ambassadøren i Serbia tidlig i vår. Han fortalte litt om Balkanruten og utfordringene der. Det er klart at når han forteller oss at enkle grep der nede reduserer kriminaliteten vesentlig hit, skal vi selvfølgelig høre på det. Vi var i Montenegro og ble orientert om situasjonen – om stoff som smugles inn via Albania og gjennom den delen av Europa, og som havner lengst oppe på kartet, altså i Norden. Det er klart

at hvis vi kan bidra til å gjøre grep i nærområdene – som vi vil se positivt igjen her hjemme – vil det være i alles favør.

Så utfordringen min til statsråden vil være: Er han enig i at vi bør ha et økt fokus og en økt satsing – og ikke minst at vi bør gjøre det attraktivt for alle nordmenn som ønsker å bidra – for å bekjempe internasjonal og grenseoverskridende kriminalitet?

Statsråd Knut Storberget [11:53:26]: La meg aller først si at dette er en av de viktigste interpellasjonene vi kan ha på justisfeltet denne høsten. Jeg syns interpellanten tar et prisverdig initiativ.

Jeg mener at dette feltet i mye større grad enn tidligere for det første fordrer et annerledes perspektiv på hvordan vi ser kriminaliteten i samfunnet – som også interpellanten var inne på – i forhold til sammenhenger. Produksjon av heroin i Afghanistan møter vi igjen på gatene her i Oslo – som ett eksempel.

Det andre som gjør at interpellasjonen er særs viktig, er at vi trenger økt politisk fokus på de internasjonale virkemidlene vi har med hensyn til kriminalitetsbekjempelse.

Og til slutt: Vi trenger økt legitimitet i forhold til de tiltak som bygges opp rundt internasjonal kriminalitetssatsing. Derfor er jeg glad for det interpellanten sier om det å samle politisk flertall, slik at det ikke går partipolitikk i så viktig politiarbeid, så viktig justisarbeid, som dette faktisk er.

Den alvorlige, grenseoverskridende kriminaliteten innebærer en betydelig utfordring for oss – både for retts håndhevende myndigheter og når det gjelder det mer politiare, etterforskningsmessige. Slik kriminalitet påfører enkeltmennesker og samfunnet store tap. Den kan være egnet til å undergrave trygghet og stabilitet i hverdagen, og den er avansert og profesjonalisert i en slik grad at det kan være ytterst komplisert å avdekke den. Dette innebærer at man hele tiden må videreutvikle effektive tiltak.

Den pedofilisaken som interpellanten nå viser til, er et veldig godt eksempel på hvor internasjonalt denne type aktivitet er blitt, og hvordan det vanskeliggjør etterforskning. Men det er også et veldig godt eksempel på hva internasjonalt samarbeid faktisk betyr. Det er også et eksempel på at vi i Norge evner å kunne delta på denne arenaen, og også evner å kunne iretteføre disse sakene. Når det gjelder den saken, håper jeg virkelig at det samarbeid vil bære frukter.

Nasjonalt har vi utviklet et lovverk som i dag er godt tilpasset etterforskning og iretteføring av saker om organisert og internasjonal kriminalitet. Regjeringa er opptatt av at straffesakskjeden samlet sett får den kompetanse og de ressurser som er nødvendige for å kunne prioritere slike saker. Ikke minst er det den senere tid gjort mye for at politiet skal ha en organisasjon som på en profesjonell måte er i stand til å oppklare denne type kriminalitet. Resultatene har da også vist seg gjennom flere vellykkede saker av forholdsvis stort omfang hvor det er avsagt felende dommer.

Den organiserte kriminaliteten er som kjent grenseoverskridende. For at markedet og derved profitten skal bli stor nok, er det for mange kriminelle nødvendig å operere internasjonalt. I dag er det lettere enn noen gang. Vi lever i utpreget grad i en grenseløs verden med både teknologi og teknikk som gjør forflytning ganske så enkelt. Mottrekket her er utvilsomt et intensivert internasjonalt samarbeid på bred front.

Jeg har valgt å sette arbeidet for å styrke Norges rolle i det internasjonale politisamarbeidet som en av mine viktigste prioriteringer i departementet. Jeg mener det må gjenspeiles i hvordan vi faktisk organiserer forvaltningen, bl.a. i Justisdepartementet. Det er gitt føringer om at norske politimyndigheter skal engasjere seg i internasjonalt samarbeid der hvor de beste resultatene kan oppnås.

Det må satses på å arbeide i de sentrale multilaterale organene, hvor alle de viktige aktørene møtes for å utforme felles regelverk og strategier, som jeg skal komme tilbake til. Men som også representanten Ellingsen peker på, er det viktig å finne løsninger bilateralt, i samarbeid med andre land.

Blant de flernasjonale arenaene er Europa, og dermed EU, viktig. Jeg har sjøl engasjert meg i et aktivt samarbeid med EU på justisområdet. Som formann i Fellesorganet på ministernivå i fjor fikk jeg anledning til å lede de politiske diskusjonene mellom EU-landenes justisministere og andre innen Schengen om utformingen av nye regler for Schengen-samarbeidet. Dette samarbeidet gir oss etter min mening en unik plass i et omfattende internasjonalt arbeid for å redusere utbredelsen av grenseoverskridende kriminalitet. Schengen-reglene gir oss bl.a. muligheter for effektiv utveksling av informasjon og raskere samarbeid om rettslig bistand i straffesaker. Dette samarbeidet og det at vi hadde denne rollen i fjor, bidro også til at vi kom nærmere inn på de europeiske statene. Blant annet valgte visepresidenten i EU-kommisjonen å bruke tre dager i Norge sammen med undertegnede, for nettopp å diskutere felles utfordringer. Besøket av Franco Frattini tror jeg må sies å være veldig verdifullt for justissamarbeidet.

Regjeringa har valgt å legge stor vekt på aktivt å utnytte øvrige formelle samarbeidsavtaler vi har med EU på justisområdet. Ikke minst gjelder dette det avtalefestede samarbeidet vi har med Europol og Eurojust, som vi bl.a. ser frukter av i disse dager. Her ligger det store muligheter for å forebygge og oppklare den organiserte og internasjonale kriminaliteten i vårt nærområde. La meg i den forbindelse legge til at Regjeringa går inn for å forhandle en avtale med EU om tilslutning for Norge til EUs regelverk når det gjelder forbedret utveksling av helt vesentlig informasjon i moderne politisamarbeid. Det dreier seg om den såkalte Prüm-traktaten, som nå delvis er trukket inn i EU-samarbeidet, og hvor enkelte bestemmelser om politio og strafferettsamarbeid er implementert i EUs regelverk.

En tilknytning her vil sette oss i stand til å dele informasjon fra viktige politiregistre med EU-landenes politimyndigheter, bl.a. DNA. Det er en revolusjon etterforskningsmessig hvis vi får tilgang til de andre EU-landenes DNA-registre. Det er veldig viktig, som interpellanten også var inne på, at Norge ikke blir en øy hvor kriminelle

kan unndra seg nettopp denne muligheten til å bli sjekket opp mot registeret. Dette vil bli et ytterligere virkemiddel av stor viktighet for Norge for å løse internasjonale kriminalsaker, og det er derfor jeg har satt mye inn på å ha kontakt, bl.a. bilateralt, med en rekke justisministere i EUsamarbeidet, for å få aksept for at Norge får en slik tilslutningsavtale. Det samme gjelder EUs avtale om soningsoverføring – nå rekker jeg ikke å komme inn på alt – det er også særs viktig. Hvis Norge blir stående utenfor når det gjelder muligheten til å søke i DNA-register og i fingeravtrykkregister, og det dermed også er mulig å bli unndratt risikoen for å måtte bli sendt tilbake til hjemlandet for soning, vil Norge kunne være et fristende sted for mange å søke tilflukt i for å begå kriminelle handlinger. Det at vi ønsker soningsoverføringsavtaler med andre land bilateralt, men særlig multilateralt gjennom Europarådet og EU, er nettopp fordi vi ser at det forhindrer ytterligere ny kriminalitet i Norge, bl.a. gjennom bedre rehabilitering og det forhold at man faktisk ikke får anledning til å organisere ny kriminalitet mens man soner her i landet. Det har også en viss betydning for belastningen på fengslene her i Norge.

Så må jeg også nevne at de nordiske land har lange tradisjoner for politisamarbeid. Vi har godt harmoniserte lovverk og gode rutiner for både rettslig og operativt samarbeid i enkeltsaker. Blant annet samarbeider vi om utsendelse av sambandsmenn. Jeg har lyst til å nevne her at under det nordiske justisministermøtet sommeren 2006 ble det fra min side tatt initiativ til å forsterke det påtalemessige samarbeidet mellom de nordiske land, bl.a. i de vanskelige sakene, enten det er folkerettslovbrudd, menneskehandel eller annen type organisert kriminalitet. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som nå ser på dette spørsmålet, og som skal avgi rapport i løpet av vinteren 2008, ledet av statsadvokat Pål Lønseth fra Norge. Vi i Justisdepartementet i Norge ivaretar sekretariatsfunksjonen. Dette er også viktig arbeid. Jeg har invitert de nordiske justisministrene til Norge den 4. desember, bl.a. til Kripos, hvor vi har mulighet for tettere å diskutere dette samarbeidet. Jeg vil også peke på samarbeidet mellom flere justisetater i Østersjøområdet, og kommer gjerne videre inn på det.

Interpellanten nevnte vårt samarbeid i Interpol. Jeg er helt enig i hans beskrivelse av hva Interpol faktisk er. Det er det ikke uenighet om. Vi har to politirepresentanter i Interpols hovedkvarter i Lyon. Jeg har vært der sjøl. Regjeringa mener vi må styrke vår deltakelse i dette verdensomspennende arbeidet. Det er bakgrunnen for at vi når det gjelder bl.a. Interpols billedatabase over seksuelt misbrukte barn, overgrepssbilder, har valgt å styrke særskilt Interpol de to neste årene med 2,4 mill. kr, slik at man bl.a. kan komme bedre opp å gå i å kartlegge bilder og videoer som viser grove overgrep mot barn. Vi har vært en pådriver for å videreutvikle den databasen og den type etterforskning, som er et Interpol-samarbeid mellom G8-landene. Denne nye basen gir de enkelte lands etterforskere direkte tilgang til Interpols eksisterende database for misbrukte barn. Databasen inneholder en halv million bilder av nær 20 000 ofre. På denne måten kan politiet enkle-

re jobbe parallelt med å ta overgripere samtidig som man kan identifisere ofre for overgrep og hindre distribusjon av bilder og videoer.

Nå går tida ut, men jeg vil peke på at det arbeidet som også interpellanten peker på, det å plassere ut politisambandsmenn og polititjenestemenn fra Styrkebrønnen, som vi kaller det, er særs viktig for oss. Det å kunne bidra til at land bygger opp et rettsvesen innenfor rettssikkerhetens rammer, er særs viktig. Den innsats som gjøres bl.a. i Kabul, for å trekke fram det, er jo framtida for et fredelig Afghanistan. I så måte er jeg veldig enig med interpellanten i at dette er bistand som virkelig nytter.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:03:52]: Jeg registrerer at jeg bommet på type brønn, men jeg regner med at jeg får tilgivelse for det.

La oss ta det siste først. Jeg skal takke statsråden for et veldig positivt svar. Det setter jeg stor pris på. Det viser også et internasjonalt engasjement som er helt nødvendig. Jeg skal på nytt si et par ord om det jeg har oppfattet som viktig i Afghanistan. I Afghanistan er det masse militær innsats, hvor man slåss for å bekjempe lokale bander og andre. Men jeg tror ikke at man kan slåss seg fram til en løsning. Parallelt med at man bekjemper bander og andre kriminelle, må man bygge opp en sivil dimensjon. Hvis ikke vil det ikke være noen trøst, ikke være noe håp for den afghanske befolkningen, fordi det bare vil være forskjell på, nær sagt, dialekten og bekledningen til de forskjellige som slåss. Det hjelper ikke i det lange løp. Parallelt med at det er en militær innsats, må man bygge opp en sivil dimensjon. Hvis ikke kommer man ikke ut av det problemet man har i Afghanistan i dag.

Så over til det andre som statsråden tok opp, og som jeg er helt enig med ham i. Jeg tror en hovedutfordring er de store pengebeløpene som befinner seg i det kriminelle bildet. Hvordan vil samfunnet se ut om noen år når de som bedriver stor grad av kriminalitet, får vasket disse midlene og kjørt dem inn i legal virksomhet? Da står samfunnet vårt og andre overfor et enda større problem enn vi har i dag. Da blir det mye verre å spore opp hva som er bakgrunnen for disse midlene, og hvor de kommer fra. Da har altså de kriminelle greid det store kunststykket å begå kriminalitet og så sitte igjen med en legal virksomhet. Da er de plutselig blitt legale borgere som sitter med legale verdier og legale eierskap, selv om opphavet er kriminelt. Da visker vi ut noen skillelinjer som er viktige, skillelinjer mellom kriminalitet og annen virksomhet. Det synes jeg er en hovedutfordring. Innsatsen bør også fokuseres nettopp på å stoppe hvitvasking, stoppe refinansiering – hvis man kan bruke det begrepet om kriminelle midler og det å pløye dem inn i legale bedrifter.

Jeg er ikke sikker på om jeg har et entydig svar på hvordan vi kan gjøre dette, men at vi må ha det klart i fokus, er hevet over enhver tvil. Jeg tror nøkkelpersoner overfor flere av disse tingene vil være sambandsmenn som jobber ute. Den forrige justiskomiteen, som den nåværende justisminister var en del av, var bl.a. i Thailand og lærte en del om hvordan man jobber der med folk som kommer hit gjennom trafficking og andre ting.

Men også når det gjelder å tilbakeføre mennesker med ulovlig opphold her i landet, gjør sambandsmennene i en del sammenhenger en jobb som er helt uvurderlig, på grunn av at de har et lokalt nettverk og lokal kjennskap til det som skjer der. Jeg mener, som jeg sa tidligere, at enhver innsats vi gjør på hjemmebane, vil betale seg i mangfold lokalt, og den vil også redusere våre samlede utfordringer.

Statsråd Knut Storberget [12:07:06]: Når det gjelder spørsmålet om våre internasjonale operasjoner militært sett, må jeg jo si at et samlet storting, og også den forrige regjering, var veldig klar på at de skulle ha en tydelig sivil dimensjon. Vår innsats i Afghanistan viser jo det. Nå er det et veldig svært lerret å bleke. Men det er et lerret som må blekes; hvis ikke vil vi tape. Så den innsatsen som gjøres av våre politifolk i Kabul, de som kommer fra Styrkebrønningen, som også representerer domstolene, er helt avgjørende for i det hele tatt å få forståelse for at man må binde en nasjonsbygging opp mot de rettsikkerhetsgarantier som vi holder veldig av.

I Nord-Afghanistan ser vi også at norsk kriminalomsorg er involvert i å bedre forholdene i fengslene. Jeg har sjøl vært og besøkt et av fengslene. Det er behov for bedring, for å si det pent. Men samtidig viser det at det går an å gjøre veldig mye i store områder også i et slikt land, som er så slitent, som har stor betydning.

Så vil jeg også få lov til å nevne at i Regjeringas arbeid med det å få tilslutningsavtaler til EU, foretar vi nå en omfattende konsultasjonsrunde med mange. Jeg har i sommer hatt møte med det portugisiske formannskapet. Jeg har møtt stor velvilje med hensyn til at Norge skal kunne få opparbeidet seg tilslutningsavtaler til Prüm-avtalen, hvor vi altså får mulighet til å søke i dette DNA-registeret, som vil bety enormt mye for å oppklare kriminalitet som er begått på norsk jord av utenlandske borgere. Det vil spare mye politiresurser her hjemme hvis vi får flere treff, rett og slett.

Vi har nå nylig hatt møter. Vi har vært i Bulgaria og Romania, og jeg har også vært på besøk i Russland. Den 13. denne måned reiser vi til Litauen for å møte justisministeren der for å ta opp nettopp det som interpellanten tar opp, muligheten for å se på økt samarbeid og kanskje også bilaterale avtaler. Vi har inngått bilaterale politisamarbeidsavtaler med Bulgaria og Russland. Vi har forsterket samarbeidsavtalen nå, og den ble signert da vi var der borte. Det er på trappene en avtale med Romania. Besøket i Litauen er også med henblikk på å se på om vi sammen med Litauen kan gjøre noe for å forebygge den kriminaliteten som begås av borgere fra Litauen, og også se på muligheten for at flere fra Litauen soner i hjemlandet sitt. Der er det med glede jeg kan si at det arbeidet som Regjeringa satte i verk i fjor for å få raskere utvisningsvedtak for dem som soner i norske fengsler, og at vi bruker de avtaler som nå finnes bl.a. i Europarådets regi, har bidratt til at antallet som nå soner i hjemlandet, har økt betydelig. Sjølve antallet er ikke stort, det er vel oppe i tjue nå, men det har økt betydelig, og jeg har forhåpninger om større vekst på det området.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [12:10:28]: Verden er blitt mindre, vi reiser mer, og grensene er mer åpne både på land og på nett. Dette gir oss nye utfordringer i bekjempelsen av kriminalitet. For å bekjempe dette er det, som representanten Ellingsen sier, viktig at vi samarbeider med andre land.

Jeg vil fokusere på en av de internasjonale avtalene for politisamarbeid som Regjeringen ønsker å gå i forhandlinger om å delta i, nemlig den såkalte Prüm-avtalen. Statsråden var så vidt innom det i sitt innlegg. Den ble i mai 2005 inngått mellom syv EU-land. I ettertid har ytterligere ni medlemsland erklært at de vil slutte seg til den, bl.a. Finland og Sverige. I løpet av det tyske formannskapet i EU har man forhandlet om, og blitt enig om, å overføre en del av reglene i Prüm-avtalen til EUs regelverk.

Det samarbeidet som Prüm-avtalen legger opp til, innebærer en klar forbedring av mulighetene for det grensoverskridende politisamarbeidet i forhold til dagens muligheter. Avtalen skaper nye rammebetingelser, både juridiske og tekniske, som medfører en forbedring og effektivisering av politiets arbeid med å forebygge og etterforske kriminalitet, herunder terrorisme.

En rekke av de mulighetene som skapes, finnes overhodet ikke. De ordninger som i dag eksisterer på det nordiske plan og via Interpol, kommer ikke opp mot det som Prüm-avtalen etablerer. Fraværet av kontroll på de indre grensene i Schengen-området nødvendiggjør gode samarbeidsordninger på politi- og påtalesiden for å kunne føre en effektiv kamp mot kriminalitet.

Kort oppsummert inneholder Prüm-avtalen regler om at deltakerlandene skal ha adgang til å søke direkte i hverandres DNA-registre, fingeravtrykkregistre og bilregistre, samt regler for felles politiaksjoner og utveksling av informasjon i forbindelse med større arrangementer og for å forhindre terrorisme.

Prüm-avtalen pålegger alle deltakerland å ha et nasjonalt DNA-register til bruk for etterforskning. Det opprettes ingen sentral base. Deltakerlandene skal tillate at andre deltakerland i arbeidet med å etterforske straffbare handlinger kan søke direkte i registeret. Statsråd Storberget var inne på hvor viktig dette blir for å få gjennombrudd i saker. Den som søker, vil bare få beskjed om hvorvidt det finnes en overensstemmende DNA-profil eller ikke. Dersom man får et treff, må man henvende seg til det land i hvis register man fikk treff. Det er dette lands nasjonale regler, inkludert de alminnelige regler for rettshjelp, som vil avgjøre om det kan gis tilgang til ytterligere informasjon.

Prüm-avtalen stiller opp regler om uoppfordret utveksling av personinformasjon for å forebygge straffbare handlinger og for å opprettholde den offentlige orden og sikkerhet ved store arrangementer, særlig sportsarrangementer og europeiske toppmøter. Utveksling av informasjon skal skje i henhold til det enkelte utleverende lands nasjonale regler.

Schengen-avtalen legger i dag kun opp til utveksling av informasjon for forebygging og etterforskning av straffbare handlinger, ikke for å opprettholde orden og sikkerhet ved store arrangementer. Innenfor det nordiske

politisamarbeidet følger det imidlertid av politisamarbeidsavtalen at det kan utveksles informasjon også for å beskytte den alminnelige ro og orden.

Det forebyggende arbeidet blir med Prüm-avtalen styrket.

Jeg vil til slutt understreke viktigheten av internasjonalt politisamarbeid for å bekjempe kriminalitet hjemme og ute. «Koala»-saken i media nå, om pedofile nettverk som starter i Australia, er jo nettopp et eksempel på hvor viktig det er at vi er på banen.

Cathrin Bretzeg (H) [12:14:27]: Kriminalitetsbildet har endret seg drastisk de siste årene. Økt internasjonalisering og bruk av mer avansert teknologi fører til at alvorlige kriminelle handlinger er vanskeligere å bekjempe. Terrorisme, menneskehandel, narkotikasmugling og andre former for grov kriminalitet krever en justispolitikk som er tilpasset det moderne kriminalitetsbildet.

I forrige stortingsperiode sørget Bondevik II-regjeringen for en rekke viktige grep i lovverket for å sikre at Norge står bedre rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsbilde. Det bidrar til å sikre borgerne en bedre beskyttelse og politiet et bedre verktøy mot terrorisme og grov internasjonal organisert kriminalitet. Vi har kommet et langt skritt nærmere et lovverk som er i stand til å møte nye og store utfordringer.

Samtidig er det grunn til å understreke at et godt lovverk alene på ingen måte er tilstrekkelig for å lykkes i arbeidet mot den internasjonale organiserte kriminaliteten. Vi er avhengige av et godt og velfungerende internasjonalt samarbeid i hele justissektoren med en felles målsetting om å forebygge og forfølge kriminalitet over landegrensene. Norge har gjennom konvensjoner og avtaler inngått forpliktende samarbeid med flere organisasjoner og land.

Det er positivt at justisministeren er opptatt av å følge opp og videreutvikle dette samarbeidet. Likevel, for at norsk politi- og påtalemyndighet skal være i stand til å følge opp anmodninger om bistand eller meldinger som kommer fra andre lands politimyndigheter, er de avhengige av nok ressurser. Et reelt kutt på politibudsjettet for 2008 på 120 mill. kr er et svært dårlig bidrag fra justisministeren og den rød-grønne regjeringen.

Internett har gjort verden mindre og gitt oss store muligheter til informasjonsutveksling og underholdning. Dessverre har Internett også flere negative sider; spredning av barnepornografi er en av de mest alvorlige. For Høyre er det en grunn til at det er særdeles viktig med et velfungerende internasjonalt politisamarbeid. Det er jo en forutsetning for å beskytte de aller svakeste mot grufulle overgrep. De siste dagene er det også blitt kjent at internasjonalt politiarbeid har avdekket et verdensomspennende pedofilnettverk med forgreninger også til Norge.

I forrige uke åpnet – omsider – det første barnehuset i Bergen. Barnehusene er et målrettet tiltak som skal samlokalisere ulike tjenester. Tanken er at barn som har vært utsatt for vold og overgrep, skal møte én dør inn til hjelperne. Heldigvis er det i dag tverrpolitisk enighet om

at dette er et vesentlig bidrag til å styrke barns rettssikkerhet.

Det hjelper imidlertid lite med et godt hjelpeapparat når de aller fleste ofre for slike overgrep forblir navnløse og uidentifiserte, og er langt fra å nå fram til hjelpeapparatet. Det er en enorm utfordring å identifisere barna som er avbildet, slik at de kan hjelpes ut av en grusom tilværelse. Skal vi klare å hjelpe disse barna, er vi helt avhengige av et internasjonalt samarbeid. Et avbildet barn kan være alt fra et gatebarn i Brasil eller Thailand til naboenta eller -gutten i en norsk by eller bygd. Det er et møysommelig detektivarbeid man står overfor, og det er svært ressurskrevende.

Høyre ønsker at Norge skal bli et foregangsland i dette arbeidet. Vi må bli en pådriver internasjonalt for at identifiseringsarbeidet prioriteres langt høyere enn det Regjeringen gjør i dag. Og med den labre politisatsingen Regjeringen legger opp til i neste års statsbudsjett, ser det ut til at det må et regjeringsskifte til før det blir en realitet og disse barna får hjelp.

Akhtar Chaudhry (SV) [12:18:45]: SV berømmer representanten Ellingsens interpellasjon og intensjonen bak den. Vi berømmer at det blir fokusert på et så viktig sakfelt som bekjempelse av internasjonal kriminalitet. Statsrådets innlegg viser at Regjeringen og SV er meget opptatt av å bekjempe internasjonal kriminalitet. Det brukes store ressurser på å bekjempe kriminalitet, fra denne regjeringen og fra Norge. Jeg er enig med de foregående talere, og jeg trenger ikke å bruke mer tid på det. Jeg har lyst til å komme med et par ord om et annet aspekt av kriminaliteten som jeg synes er viktig, nemlig forebygging av kriminalitet.

Vi må bekjempe kriminalitet. Samtidig må vi forebygge kriminalitet. Vi må prøve å ta vekk årsakene til at folk begår kriminalitet, og vi må skape muligheter som gjør at folk avstår fra å begå kriminalitet, særlig i de landene hvor vi nå ser at kriminaliteten har gode kår. Da må vi bidra til at menneskene der får utdanning, helsetilbud, trygghet og sikkerhet i sin hverdag, og arbeid. Det er slik vi mener at kriminaliteten kan bekjempes best.

Ta utdanning, f.eks. Vi vet alle sammen at et menneske som har utdanning, har en høyere terskel for å begå kriminalitet. Ta helse, f.eks. Når mennesker dør som fluer i fattige land, og barna ikke har noe annet valg enn å begå kriminalitet for å livnære seg, eller skaffe seg det mest nødvendige i livet, til og med mat, er det lett for dem å ty til kriminalitet. Da er det viktig at vi bidrar til at helsetilbudet til disse menneskene blir bedre. Ta fred og sikkerhet, f.eks. i Afghanistan. Vi vet at det dyrkes mye heroin. Vi vet at det er et problem for våre barn i Norge og ellers i Europa. Da er det mye viktigere for oss å sørge for at disse menneskene i Afghanistan har mulighet til å livnære seg med lovlige midler og lovlige måte å drive arbeid på. Da er det viktig at vi bidrar til at disse menneskene får en slik mulighet.

Vi har, som jeg sa innledningsvis, sagt ja til Fremskrittspartiets ønske om å bekjempe kriminalitet. Det er en felles oppgave for oss alle sammen i dette samfunnet.

Da ønsker vi å sende en hilsen tilbake og håper at Fremskrittspartiet er enig i at vi må bekjempe årsakene til at mange mennesker begår kriminalitet i den fattige verden. Det er internasjonal solidaritet, og det er i vår egen opplyste interesse. Der bør vi også stå sammen.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:22:14]: Jeg takker for bidragene fra dem som har vært med i debatten. Jeg oppfatter at engasjementet er stort, jeg oppfatter at interessen er stor, og jeg oppfatter faktisk også at vi har et veldig likt ståsted her. Jeg tror også at jeg har de fleste med meg når jeg sier: Kan vi gjøre noe ute, vil det også hjelpe oss hjemme. Da er vi tilbake til essensen i det: Hvordan kan vi påvirke, og hvordan bør vi gjøre det?

Jeg deler selvfølgelig mye av det som representanten Akhtar Chaudhry på slutten sa om bekjempelse av fattigdom. På nytt igjen et eksempel fra den forrige justiskomiteen, som var i Laos, et av verdens ti fattigste land: Der jobbet man med et prosjekt gjennom NORAD for å få redusert opiumsdyrkingen og gå over til å dyrke grønnsaker. Det var en kjempesuksess. Det kanskje mest spennende med det var at dyrkingen av grønnsaker og mat faktisk gav bedre betaling enn opiumsdyrkingen gjorde, og konkurransen var vesentlig mindre, noe som gjorde det dobbelt attraktivt. Det var, i hvert fall for min del, en stor opplevelse å se at det går an å gjøre ting som man kanskje ikke trodde var mulig. I så måte har vi helt klart internasjonale forpliktelser, og gjennom dem vil vi også kunne høste en positiv gevinst her hjemme.

Men så er det også et faktum at vi nettopp er ferdig med budsjettøring i forbindelse med neste års budsjett. Og jeg må, med respekt å melde, si at jeg har problemer med å se at det har vært noe særlig mye hallelujastemning under disse høringene. Jeg oppfatter at veldig mange er bekymret for neste års satsing fra den rød-grønne regjeringen. Jeg tar ikke fra dem verbale ambisjoner – på ingen måte. Men spørsmålet blir om realismen er til stede når det gjelder evnen til å gjennomføre alle de gode intensjonene, eller om det blir som en nordnorsk værmelding på sommeren: Vi ber om godt vær, men det er ikke bestandig vi får det. Noen ganger varer det dårlige været rimelig lenge, uten at vi kan gjøre noe med det. Det er kanskje enkle å gjøre noe her. Her har man alle muligheter for å gjøre det man har lyst til å gjøre. Vi har en flertallsregjering som kan gjøre alt det den har lyst til å gjøre. Jeg er sågar sikker på at en del av de tingene flertallsregjeringen har lyst til å gjøre, vil faktisk opposisjonen støtte opp om, for det vil være i alles interesse.

At vi skal bekjempe grenseoverskridende kriminalitet, er jeg rimelig sikker på at vi er enige om. Det er nok litt nyanser i synet på virkemidler, og det er nyanser i synet på volumet på det. Men jeg tror også en hovedutfordring må være å gjøre det attraktivt for dem som bor her i landet, å bidra. Da tenker jeg på hver enkelt av oss i første omgang, men kanskje spesielt på dem som skal delta ikke fra ønskebrønnen, men fra Styrkebrønnen, at man legger til rette for det, at de får honnør for den jobben de gjør, ikke bare gjennom et økonomisk bidrag,

men at man også påpeker den statusen og verdien som den jobben de gjør, faktisk har for alle oss her hjemme. Av og til, dere, glemmer vi kanskje at den store helheten består av flere brikker. Tar du ut én brikke, mister du også helheten.

Statsråd Knut Storberget [12:25:33]: Jeg er glad for at vi er såpass enige om de internasjonale satsingene som Regjeringa nå gjør. Det har vært viktig for Regjeringa og for meg at vi har fått anledning til å redegjøre om de grep vi nå gjør, særlig knyttet til Prüm-avtalen og soningsoverføringsavtalen, og jeg oppfatter at vi har bred enighet om en slik satsing.

Men jeg må si at jeg reagerer ganske voldsomt på Høyres innlegg i denne saken. Det at man for det første går rett til budsjettspørsmål og trekker inn barnehus og en del slike ting, får vi leve med. Det andre er at jeg faktisk syns at man skal stille noen krav til innholdet i det man refererer når det gjelder budsjett. Det er altså ikke sånn at vi foretar noe kutt i politibudsjettet i Norge. Hvis det er sånn at dette budsjettforslaget er et kuttforslag, har det vært massive kutt fra den forrige regjeringas side, noe ikke jeg vil ta i min munn. Politibudsjettet er ikke kuttet i år, men det har altså økt, bl.a. har det ordinære politibudsjettet økt med 384 mill. kr. En god del av det går til lønns- og prisstigning, men det gjør sitt til at mye blir igjen til vekst. Det er altså ikke noe kutt verken i Oslo eller her.

Det som er problemet med politisatsing, også internasjonalt, er at vi merker at det er knapphet på mannskap. Hadde Høyre da de satt i regjering i 2003, valgt å ha et like stort opptak på Politihøgskolen som det vi nå har, 432 personer – men man gjorde det motsatte, man kuttet det ned til 235 – ville vi antakelig hatt nesten 200 flere politifolk å bruke bl.a. til internasjonale operasjoner i år, eller til å bemanne de stillingene som Høyre ønsket å bemanne i valgkampen, som de gjorde med pappfigurer. Jeg skjønner hvorfor de brukte pappfigurer, for de hadde ikke noe annet.

Når vi snakker om både internasjonal og nasjonal satsing, er det viktig å ha med seg at hvis vi skal få større trykk inn i politiet, inn i internasjonalt samarbeid, er vi nødt til å utdanne flere politifolk, og det er også den jobben Regjeringa har tatt på seg.

Når det gjelder vår satsing i dette budsjettet, presiserer jeg igjen: Dette er en av de største justispolitiske satsingene som har vært i justisbudsjettene. Det er nærmere 1,9 milliarder kr når det gjelder investeringer og drift. Det er altså en meget stor satsing, og det innebærer ikke et kutt overfor politiet. Hvis man leser budsjettet på den måten, må man forklare det, og da får man heller korrigere seg eller søke hen til Politiets Fellesforbunds nettsider og se hva den umiddelbare reaksjonen fra Politiets Fellesforbund var. Den gikk ikke på at det var et kutt, og det er en organisasjon som pleier å si fra hvis det kommer kutt.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten i sak nr. 3 er dermed avsluttet.

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til justisministeren:

«Politiet sliter med knappe personellressurser. Tran-ge driftsbudsjetter og nye arbeidstidsbestemmelser har tvunget frem vaksamarbeid i stadig større distrikter, noe som fører til lang utrykningstid selv ved alvorlige ulykker og grov kriminalitet. Dette går ut over folks trygghet, og jeg frykter at det på sikt vil kunne svekke politiets tillit hos befolkningen. Det er positivt og nødvendig at det økte opptaket til Politihøgskolen videreføres i budsjettet for 2008. Men det vil fremdeles ta flere år før disse tiltakene gir flere politifolk, og i mellomtiden må man se på andre løsninger som kan gi umiddelbar effekt, blant annet tilrettelegging for en aktiv seniorpolitikk.

Hva vil statsråden gjøre for å stimulere erfarne politifolk til å stå lenger i jobb?»

Elisabeth Aspaker (H) [12:29:41]: Mangel på arbeidskraft er blitt et stadig større problem innenfor en rekke yrker og sektorer i samfunnet. Nå kan vi også føye til politiet på denne listen. Dette har gitt seg utslag i ubesatte stillinger og vaktkabler som ikke går opp, selv i byene våre.

En vanskelig bemanningssituasjon er blitt enda mer komplisert etter at nye arbeidstidsbestemmelser trådte i kraft i politiet denne sommeren. Spørsmålet er da hvilke avbøtende tiltak Regjeringen er villig til å sette inn for å sikre en polititjeneste av forsvarlig kvalitet i hele Norge.

Det er riktignok slik at vi om to–tre år vil få ut større kull fra Politihøgskolen, men Høyre mener likevel at tiden er inne til at også politietaten skal innta en mer moderne holdning til sine seniorer. I stedet for å sende 50-åringene på pensjonistkurs bør man bygge en yrkeskultur i politiet som verdsetter og forteller senioren at vi fortsatt har bruk for dem. Det er min påstand at staten ligger etter privat sektor i utviklingen av en seniorpolitikk som tar hensyn til at de som kan tenke seg å stå utover fastsatt pensjonsalder, ikke skal bli straffet, men premiert for det. Når erfarne politifolk pensjoneres fra 57 år, vet vi at de fleste er friske og spreke og har overskudd til å kunne fortsette utover pensjonsalder om arbeidsgiver legger til rette for det. Når det samtidig er et faktum at politiet mange plasser ikke får kvalifiserte søkere, eller står overfor et komplisert kriminalitetsbilde, er det i samfunnets interesse at politifolk som er motivert for det, kan fortsette i jobben sin noen år til, på betingelser som gjør det attraktivt å jobbe framfor å la seg pensjonere.

Det er med en viss undring jeg har lest forslaget til justisbudsjett for 2008, hvor temaet seniorpolitikk for politiet er avspist med én setning:

«På kort sikt kan tiltak som gjør at polititjenestemenn står lenger i tjenesten gi en positiv effekt, mens en økning i antallet studenter først vil få en effekt på lengre sikt.»

Hvis det er slik at departementet har tenkt i seniorbarn, hvorfor er det da ikke satt av midler til slike tiltak i 2008, når Politi-Norge skriker etter flere folk?

I et skriftlig spørsmål til justisministeren, besvart 26. september 2007, om den kritiske bemanningssituasjonen, der jeg konkret utfordret statsråden på tiltak for seniorer, mottok jeg et skuffende svar, ja et svar uten substans, på dette avgjørende punktet. Statsråden redegjorde i sitt svar for styrking av politiet med 257 mill. kr og 62 flere plasser på Politihøgskolen siden regjeringsskiftet.

For å sette dette i perspektiv er det verdt å merke seg at statsbudsjettet siden 2005 har vokst med over 100 milliarder kr. Mens denne regjeringen har plussset på med 62 nye studenter, økte faktisk Bondevik-regjeringen i sin periode opptaket på Politihøgskolen med 120 studenter. Men det var også slik den gangen at det kom ut flere fra utdanningen enn det faktisk var ledige politijobber til. Derfor ble det også i perioden tilleggsbevilget midt i året for at hele det utdannede kullet skulle kunne gå inn i aktiv polititjeneste.

Høyre har programfestet en opptrappingsplan for å bygge en større politistyrke i Norge. Det mener vi er nødvendig for å kunne møte et mer krevende kriminalitetsbilde nasjonalt og internasjonalt, for å kunne gjøre visjonen om nærpoliti til en realitet, og for at politiet skal få tid og overskudd til å drive målrettet kriminalitetsforebyggende arbeid, enten det er gjennom politirådssamarbeid med kommunene eller det gjelder særlig innsats rettet mot barn og unge generelt og i risikozonen spesielt.

Jeg har med glede registrert at det er tverrpolitisk enighet om behovet for en større politistyrke. Høyre har derfor betydelige forventninger til det arbeidet Justisdepartementet har igangsatt gjennom det såkalte bemanningsprosjektet. Men vi må erkjenne at vi ikke vil høste resultater av dette prosjektet på en stund ennå, og utdanningen på Politihøgskolen tar som kjent tre år.

Dersom vi på kort sikt skal løse den politikrisen vi opplever en del steder i landet, må vi finne fram til tiltak som virker her og nå, og som Regjeringen må være villig til å finansiere med friske penger.

I min dialog med så vel politiledere som fagforeninger er alle enige om at det er både viktig og formålstjenlig å få på plass et sett virkemidler som gir den enkelte politimester den nødvendige fleksibilitet for å kunne holde på sine mest erfarne folk i noen år til. Jeg har fått opplyst at årlig avgang fra politiet på grunn av alder ligger på ca. 250–300 tjenestemenn og -kvinner. Om man hadde lyktes i å overtale 20 pst. av disse til å fortsette i jobben, tilsvarer dette et tall på 50–60 politifolk – eller det samme som økningen i studenttallet på Politihøgskolen med dagens regjering. Dette illustrerer hvor viktig den arbeidskraftreserven som ligger i seniorkorpset, er.

Det er en realitet at lærere i lang tid har kunnet trappe ned undervisningstiden mot slutten av sin yrkeskarriere med lønn som før. Hvis dette er tiltak som er utviklet i én del av offentlig sektor, er det da noen grunn til at ikke liknende ordninger skal kunne innpasses for andre yrkesgrupper som det er knapphet på?

I min interpellasjon til justisministeren peker jeg på ulike faktorer som jeg mener kan motivere eldre arbeidstakere til å gå en runde eller to ekstra før man vil nyte pensjonisttilværelsen.

Jeg har vært nysgjerrig og forhørt meg litt om hva som skjer med eldre politifolk som selv ønsker å fortsette. De historiene som fortelles, er det norske politiet lite verdig. Finn Abrahamsen ved Oslo-politiet ble i sommer selve symbolet på fraværet av seniorpolitikk i politietaten. Når en av Oslo-politiets kanskje dyktigste fagfolk fortsetter som yrkesaktiv på utsiden av politihuset på Grønland, er det etter min mening sløsing med verdifull politikompetanse i en tid da Oslo-politiet har økende utfordringer knyttet til tyngre og mer alvorlig organisert kriminalitet.

Høyre utfordrer nå justisministeren og regjeringen til å ta nødvendige skritt for å utvikle en statlig seniorpolitikk som bl.a. kan gi politiledelsen tilpassede verktøy for å stimulere erfarne politifolk til å ta en ekstra økt på tampen av sin yrkeskarriere. Belønningen kan f.eks. komme i form av et særlig lønnstillegg, utvidet ferie, nedsatt arbeidstid, mindre vaktbelastning eller en kombinasjon av disse. Høyre er opptatt av at stimuleringstiltakene må utformes slik at det gis fleksibilitet i møte med den enkelte arbeidstaker. En framtidrettet arbeidsgiverpolitikk for politiet må sørge for at videre engasjement etter pensjonsalder inngår som en naturlig del av medarbeidersamtalen i årene forut for pensjonsalder. På den måten kan man teste motivasjonen hos den enkelte til å fortsette. Jeg er kjent med at det er innledet et samarbeidsprosjekt mellom Politidirektoratet og Politiets Fellesforbund for å teste ut seniorpolitiske tiltak i Hordaland. Da vil jeg spørre statsråden om hvorfor dette forsøket gjøres så avgrenset. Hva med Finnmark, der politiproblemene står i kø?

Levealderen i Norge øker stadig, og det betyr at vi skal leve lange liv – også etter at vi blir pensjonister, kanskje 20–30 år. Helsen er jevnt over bedre, og det er derfor ikke så rart at flere og flere eldre er beredt til å gjøre en ekstra samfunnsinnsats, om noen har bruk for dem.

Høyre appellerer i dag til Regjeringen om å iverksette seniortiltak som kan få virkning i alle politidistrikter, og som kan avhjelpe noe av den politimangelen mange føler på kroppen – enten det er politimesteren som ikke får søkere til stillinger, eller det er publikum som opplever at politiet ikke er så nær dem lenger. Høyre vil konkret foreslå å styrke politibudsjettet i 2008 med vel 100 mill. kr, slik at driften kan videreføres på dagens nivå, men også for å skape rom for satsing på seniorer som kan tenke seg å trekke i uniform et ekstra år eller flere, når det er så stor bruk for dem.

Det er mitt håp at regjeringspartiene vil bidra til å gi politibudsjettet et helt nødvendig løft før jul når justisbudsjettet skal behandles i desember. Det fortjener politiet. Det vil også gi oss handlekraft og mulighet til å iverksette en seniorpolitikk i norsk politi.

Statsråd Knut Storberget [12:38:50]: Regjeringa ønsker et nært og sterkt politi med lensmannskontorer og tjenestesteder over hele landet. For å skape mer trygghet har vi, som jeg var inne på i sted, styrket politiet med en halv milliard siden vi tiltrådte. Det er det Høyre kaller kutt. Politiet er styrket med til sammen 260 mill. kr i løpet av 2006 og 2007. Til sammen er politibudsjettet, som jeg også sa i sted, styrket med ca. 245 mill. kr i 2008, bl.a.

med satsingen på DNA i etterforskningen, videreføring av styrkingen av politiet i revidert nasjonalbudsjett, styrking av EUs yttergrensefond, økt innsats mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske, økt innsats mot vold i nære relasjoner, etablering av tre nye barnehus og økt innsats for pårørende og fornærmede.

Det aller viktigste for rekruttering er at vi utdanner flere politifolk. I 2007 er det tatt opp 432 studenter ved Politihøgskolen. Dette høye opptaket skal vi videreføre i 2008, og det er jo maksimalt i forhold til hva slags kapasitet Politihøgskolen faktisk har, slik at nå er det mulighet for å få noe tilleggskapasitet andre steder. Et så høyt opptak har det kun vært to ganger tidligere, og – følg med – det var i 1997 og i 1998. Høyre har ved en rekke anledninger hatt anledning til å justere opp opptaket på Politihøgskolen, men justerte det ned i 2003 til et lavmål. Grunnen til at det er for få tilgjengelige politifolk, er at det over mange år har vært tatt opp for få politistudenter.

Den store reduksjonen i antall studenter ved Politihøgskolen kom i 1999 under regjeringen Bondevik I, da antallet studenter ble redusert med 181 studenter, fra 430 til 249 studenter. Som et resultat av at nivået ble redusert, har kullene som tre år etter opptak går ut av Politihøgskolen, vært relativt små siden 2002 – da Høyre satt i posisjon. Gjennom hele den forrige regjeringas tid ved makten valgte man bl.a. fra Høyres side ikke å gjøre noe vesentlig med dette før det siste året da man beveget seg opp på 360. Dette hadde den konsekvensen at det gikk ut 239 studenter fra Politihøgskolen i 2004, 235 studenter i 2005 og 290 studenter i 2007. Når vi vet at politidistriktene i dag ønsker å ansette mellom 80 og 160 tjenestemenn som de har midler til, men som de ikke klarer å få rekruttert inn, ville det vært utrolig viktig om den forrige regjeringa hadde gjort jobben sin når det gjelder opptak på Politihøgskolen.

Det er viktig å ha med seg historien i dette, for det gir oss klare imperativ for hva vi bør gjøre framover. Først til neste år vil tallet på uteksaminerte studenter øke noe, til om lag 360.

Denne regjeringa har siden vi tiltrådte, valgt å gjøre noe som hjelper for å sørge for flere politiansatte. Men det er en viktig erkjennelse at det tar tre år å utdanne politifolk.

Jeg viser også til at vi er nødt til å tenke i andre baner for å få mer ressurser til politiet og for å få mer politikraft ut av de politifolkene vi faktisk har. Vår DNA-satsing med både lovforslag om et stort sentralt register, som utvides betydelig nå, og også de 64 mill. kr som ligger i neste års budsjett, til analysekapasitet og sentral finansiering, vil jo være usedvanlig viktige grep for å styrke politiets politikraft.

Jeg arbeider nå med å sikre et politi med en tjenestestruktur, et vakt samarbeid og en bemanning som ivaretar publikums behov for service og beredskap. Politidirektoratet har derfor fått i oppdrag å utrede politi- og lensmannsetatens utdannings- og bemanningsbehov både når det gjelder politiutdannet personell, og når det gjelder personell med annen utdanning, i et tidsløp helt fram til 2015. Prosjektet vil bl.a. se på konsekvensene av ny arbeidsmiljølov, hvordan denne virker inn på muligheten

for fleksible tjenesteordninger, arbeidstidsbestemmelsene. Den rapporten vil foreligge i juni neste år, men vi har bedt om, fra departementets side, å bli holdt delorientert nå før jul, slik at vi skal ha mulighet til å bygge opp framtidige budsjetter ut fra de betraktninger som interpellanten prisverdig tar opp, bl.a. i forhold til seniorer, men også når det gjelder spørsmålet om å kunne bruke flere sivile til å ta seg av de mer klassiske sivile oppgavene, slik at vi får polititjenestemennene ut der de skal være for å bekjempe kriminalitet.

Politidirektoratet har derfor hatt en arbeidsgruppe i gang med å analysere rekrutteringssituasjonen og foreslå virkemidler for å bedre rekrutteringen til tjenesteenheter som over tid har slike problemer. Det har kommet fram at ledigheten som skyldes manglende søkere eller ikke kvalifiserte søkere, ligger på mellom 80 og 160 stillinger på landsbasis. Tallet er lavt i forhold til det totale antallet politistillinger, som er vel 8 000 tjenestemenn og -kvinner, men jeg er likevel veldig opptatt av at vi skal fjerne denne ledigheten.

Selv om ledighetsvolumet altså ikke er høyt, er rekrutteringsproblemet en utfordring for de politidistriktene/tjenesteenhetene som opplever dette. Tidligere var det stort sett utkantstrøk og små enheter som hadde rekrutteringsproblemer. Nå opplever vi tidvis at også sentralt beliggende politidistrikter opplever de samme problemene. Det er derfor grunn til å se på en endring av oppgaveflyten i distriktene, som jeg tidligere var inne på, og det er også god grunn til å se på politiets seniorpolitikk.

Den alminnelige aldersgrense i staten er 70 år. Stortinget har fastsatt lavere aldersgrense enn den alminnelige for en rekke stillinger. Dette gjelder bl.a. for polititjenestemenn, som har aldersgrense på 60 og 63 år med mulighet for å fratre med alderspensjon fra henholdsvis fylte 57 og 60 år. Derfor er det viktig nå, som interpellanten også er inne på, at seniorpolitiske tiltak iverksettes, slik at vi kan dra nytte av seniorennes kompetanse og den mulighet disse har til å dekke behovet for arbeidskraft.

Der mener Regjeringa, som også interpellanten var inne på, at lønn kan være ett virkemiddel for å motivere polititjenestemenn til å stå lenger i arbeid. Dette arbeider vi med. Ekstra lønnstrinn kan gis i forbindelse med de årlige lokale forhandlinger etter Hovedtariffavtalen i staten. Dette kan imidlertid ikke avtales på forhånd, men kan nedfelles i den lokale lønnspolitikken. Politimesteren kan også etter avtale med tillitsvalgte bruke Hovedtariffavtalens punkt om «Særlige grunnlag» når det er særlig vanskelig å beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Jeg mener også at det bør legges til rette for mer fleksibilitet med hensyn til arbeidstid, som også interpellanten er inne på: ferie, spørsmål om hvordan man bruker uken og bruker dagen – slik at de som ønsker det, kan få anledning til å arbeide bl.a. deltid. Også type arbeid er relevant, som også interpellanten var inne på, og det vil inngå i den bemanningssatsing som vil komme fra vår side.

Om kort tid vil det blir iverksatt et prøveprosjekt i et utvalgt politidistrikt, som interpellanten er inne på, med det siktemål å motivere arbeidstakere til å stå lenger i arbeid. Grunnen til at dette er såpass avgrenset, tror jeg ganske

sikkert er at vi ønsker å få satt i gang dette så raskt som mulig og få testet ut de virkemidlene vi faktisk ønsker å bruke. Gjør vi det bredt over hele landet med én gang, vil det ta lengre tid, knyttet til både ressursbruk og spørsmålet om effektmåling. Vi ønsker jo å få resultater her så raskt som mulig, for å kunne se det som faktisk virker, for vi har egentlig bare tida og veien for å få også seniorenne i virksomhet.

For øvrig kan jeg nevne at Politidirektoratet har utarbeidet en egen veileder i seniorpolitikk som er sendt samtlige politidistrikter og særorganer. Jeg mener at vi har mange muligheter til å stimulere seniorenne til å stå i arbeid, og det handler i stor grad om at politidistriktene må ta disse i bruk. Særlig når man har midler til rådighet og ledige stillingshjemler, bør man absolutt bruke disse mulighetene.

En stor fordel med å ha en aktiv seniorpolitikk er også at seniorenne innehar en kompetanse som er særlig viktig med hensyn til kriminalitetsforebygging, men også det reaktive politiarbeidet, som jo ikke bare er effektivt; den kompetansen tror jeg mange politidistrikter ofte har veldig stor nytte av for å komme nærmere befolkningen. Det vil også i stor grad kunne dreie seg om at folk som kanskje lenge har jobbet i ledende stillinger, hatt arbeid inne, på tampen av karrieren faktisk kan bruke noe av sine erfaringer ved å komme ut, komme i kontakt med befolkningen igjen og drive både kriminalitetsforebygging og også reparasjon.

Jeg er derfor opptatt av at kompetente ansatte i politiet fortsetter i jobben så lenge som mulig av hensyn til etatens behov for personell med erfaring, men også fordi den enkeltes ønske om å jobbe lenger gjenspeiler politiet som en god arbeidsplass.

Elisabeth Aspaker (H) [12:48:28]: Jeg var ganske spent på hva statsråden i dag kom til å svare, og jeg lyttet med interesse til det han sa. Hvis jeg spør meg om jeg hørte særlig andre toner i det han sa nå, enn i det som står i budsjettet, må jeg med respekt å melde si at det gjorde jeg vel egentlig ikke. Han kom til seniorpolitikken etter et voldsomt forsvar for det framlagte budsjettet, som Politiets Fellesforbund etter å ha fått tenkt seg om gav nokså klare og entydige tilbakemeldinger på ikke var et godt nok budsjett for politiet i 2008. Hvis man skreller bort alle øremerkede midler, utvidet bruk av DNA, yttergrensefond osv., er det en realitet at driften til politiet er vesentlig hardere ute å kjøre i 2008 enn i inneværende år.

Så jeg vil bare si at når Regjeringen da har heist alle vimplene sine om utvidet bruk av DNA, sedelighetskoordinatorer, mer til Økokrim, politistasjon på nett, kamp mot ulovlig fiske og økt opptak på Politihøgskolen, er det en realitet at politibudsjettet står nokså ribbet tilbake. Vi hørte senest i møte med politimesteren i Oslo i dag at han har et driftsbudsjett neste år som ikke går i hop. Da er konsekvensen at politistillinger kommer til å bli stående ledig, og at den lange utrykningstiden som det reageres kraftig på mange steder i landet i dag, kommer til å bli minst like lang til neste år, for det er ikke penger i budsjettet til å bøte på det.

I innledningen til programkapitlet i budsjettet for 2008 skriver Regjeringen bl.a. dette:

«Å sørge for trygghet i samfunnet er et velferds-
spørsmål og et stort offentlig ansvar. (...)

Trygghet forutsetter et nært og sterkt politi som er tilgjengelig ved behov. Regjeringen arbeider derfor for å sikre et politi med en tjenestestruktur, et vaksamarbeid og en bemanning som ivaretar publikums behov for service og beredskap. Det er i denne sammenheng avgjørende at politiet er tilgjengelig og har tilfredsstillende responstid.»

Den beskrivelsen er langt ifra det folk flest opplever av politiservice ute i kongeriket; det er en realitet. Selv om statsråden her kan bruke mye tid på hvor store kullene var på Politihøgskolen under den forrige regjeringen, vil jeg faktisk be om at man i så fall legger fram dokumentasjon på at Arbeiderpartiet foreslo at kullene skulle økes. Jeg kan ikke huske at det var foreslått at man skulle ta opp flere på Politihøgskolen i den perioden.

Så jeg utfordrer igjen statsråden. Det er flott at man setter i gang det forsøket i Hordaland, men jeg ønsker også at flere av de andre distriktsfylkene som virkelig sliter, kunne få ta del i en skikkelig satsing på seniorer, bl.a. Finnmark, som virkelig har problemer, enten det er i øst eller vestdelen av fylket.

Statsråd Knut Storberget [12:51:44]: Den utfordringen tar jeg. Hensikten med et sånt pilotprosjekt er nettopp at andre distrikter skal kunne bruke de nyttige virkemidlene. Så jeg håper det kommer raskt, at vi får til det. Det er viktig.

Så er Høyres representant Aspaker i ferd med å gjøre dette til en budsjettdebatt, og det er det jo ikke. Dette er strengt tatt en interpellasjon. Men siden hun gjør dette til et så sentralt poeng, må jeg med respekt å melde si at vi jo ikke kan drive budsjettering av norsk politi ved å skrelle bort satsinger, som man gjør. Hvis det er sånn at Høyre nå mener at de 65 mill. kr som politiet i Norge får ekstra fordi vi sentralfinansierer DNA og setter politiet i stand til å drive etterforskning og oppklaring, ikke skal telle med når vi vurderer spørsmålet om politisatsing, eller at det at man faktisk tar opp et rekordstort antall politistudenter på Politihøgskolen, ikke er en del av politisatsingen, da får Høyre operere med *sin* budsjetteknikk, og så får vi andre operere med vår. Det er kanskje det som er årsaken til at man kom så pass ut å kjøre i forrige regjering, hvor man faktisk bidrog til at opptaket til Politihøgskolen var så lavt at man ikke verdsatte det og eventuelt målte politieffektivitet og satsing på politiet i noe helt annet.

Jeg tror alle i denne sal ville ha prist seg lykkelige hvis den forrige regjering hadde kjørt et opptak til Politihøgskolen som var over 400 i 2003. Da hadde vi fylt de ledige stillingene som politidistriktene i dag mener man har penger til – altså mellom 80 og 160 nye stillinger – og det hadde vært noe av det viktigste vi kunne gjøre med hensyn til politisatsing. Det er altså det representanten Aspaker bare skreller bort når hun skal vurdere effektiviteten og spørsmålet om satsingen i framlagt statsbudsjett.

Sånn tenker ikke den nåværende regjering. Vi mener at det å satse på Politihøgskolen er en særskilt viktig satsing fordi det er ett krav ute hos befolkningen, og det er spørsmålet om responstid, om trygghet, om å oppklare mer kriminalitet. Da mener Regjeringa at vi faktisk trenger flere politifolk. Vi kan gjøre noe knyttet til seniorpolitikk, men det helt primære for dette er opptaket til Politihøgskolen.

Så hører vi jo at når det begynner å sige inn at det er et godt argument at regjeringa Bondevik II i 2003 og 2004 hadde det lave opptaket – noe av det laveste som har vært, og som vi i dag sliter med – ja, så begynner man å lete etter hva det var de andre partiene, som ikke satt i regjering, sa. Jeg syns, for å være helt ærlig, at når man sitter i regjering og fatter vedtak som har konsekvenser for tre–fire år framover, så får man ta det ansvaret. Jeg er parat, på vegne av den regjeringa jeg sitter i, til å ta det ansvaret vi har. Og vi har gjort det, bl.a. ved at noe av det første vi gjorde, var å kjøre opptil maks opptak. Jeg har også gitt det signal i Stortinget i dag at vi ser på mulighetene for et ytterligere større opptak.

Thomas Breen (A) [12:54:52]: Når man ser hvordan interpellanten stiler sitt spørsmål her i dag, er det i hvert fall for meg helt klart at hun besitter frekkehets nådegave.

Det er riktig som representanten Aspaker beskriver, at vi har utfordringer når det gjelder personellmangel i norsk politi. Det er også riktig at da vi tok over i 2005, var driftsbudsjettene ganske trange. Dette er heller ikke noe nytt som er kommet over natten med den sittende regjeringen. Det var slik at både opposisjon og fagmiljøer påpekte dette flere ganger overfor Bondevik II-regjeringen. De valgte da ikke å gjøre noe med de utfordringene man visste ville komme. Det er i lys av dette ganske spesielt at Høyre nærmest fra dag én i opposisjon har kritisert den rød-grønne regjeringen for manglene Bondevik-regjeringen etterlot seg når det gjelder politiet.

For å kunne ansette flere politifolk må man utdanne flere politifolk. 2003, med Høyre i regjering, var et bunnår når det gjaldt opptaket til Politihøgskolen. Kun 235 studenter ble tatt opp. I år har denne rød-grønne regjeringen økt antallet til rekordhøy 432, altså en økning på nesten 200 fra 2003. Som kjent tar det tre år fra man starter til man er ferdig utdannet politimann. Vi sliter nå med en bemannings situasjon i politiet på grunn av Høyres manglende politisatsing da de satt i regjering. Hvis antallet studenter hadde vært like høyt under Bondevik-regjeringen som under dagens regjering, hadde vi nå hatt 200 flere politifolk ute i gatene. Dessverre får virkningene av den rød-grønne satsingen på politiutdanning full effekt først fra 2009.

Når det gjelder driftsbudsjettene, har den rød-grønne regjeringen økt budsjettet med om lag 500 mill. kr siden vi tok over, inkludert framlagt forslag for neste år. Også her satser vi betydelig mer på politi enn det Bondevik II gjorde.

Ikke alt handler om personell eller penger heller. Vi kan også bidra til å styrke kriminalitetsbekjempelsen på andre måter. Vi kan gi politiet bedre verktøy til å oppklare

kriminalitet, som vi nå gjør med DNA-satsing, vi kan forebygge kriminalitet bedre, som vi har startet på bl.a. ved å innføre politiråd, eller utvikle målparametre for forebyggende arbeid som politiet skal gjøre. Av avgjørende betydning er også den satsingen vi har hatt innen kriminalomsorgen, både på å fjerne soningskøen, som har generert kriminalitet, og på å styrke innholdet i soningen, slik at flere blir rehabilitert.

Det at Kommune-Norge igjen har levelige økonomiske rammer, bidrar til at de kan styrke velferdstilbudet og slik sett bidra til å forebygge kriminalitet.

Hva gjør vi så konkret i det videre arbeidet overfor politiet? Politidirektoratets arbeidsgruppe som skal se på bemanningsbehov i framtiden og hvordan man skal få rekruttert til de ulike tjenesteenhetene, vil være av stor betydning. Man skal også se på om man kan flytte flere oppgaver til distriktene for å gjøre disse mer attraktive å søke seg til. Et prøveprosjekt som skal i gang i nær framtid, om å få arbeidstakere til å stå lenger i arbeid, blir særs viktig for å avhjelpe situasjonen til det økte opptaket ved Politihøgskolen får effekt.

Som man skjønner, har vi satt i gang en rekke tiltak for å bøte på den mangelfulle satsingen til den forrige regjeringen. Jeg føler derfor at interpellanten her i dag faller stygt, idet hun prøver å sparke inn dører som den rødgrønne regjeringen for lengst har satt på vidt gap.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:58:25]: Temaet i interpellasjonen er utvilsomt viktig. Jeg tror samtidig – jeg håper presidenten tillater ordbruken – at det er flere enn én regjering og flere flertallskonstellasjoner som her må be om syndsforlatelse. Det er et faktum at Arbeiderpartiet, som satt i opposisjon i 2003, hadde et budsjettforlik for 2004 som heller ikke var all verdens satsing. Og vi i Fremskrittspartiet var med i tre av budsjettforlikene i forrige periode. Det var en vesentlig satsing på politiet, men at vi kunne ha gjort mer for Politihøgskolen, har jeg ingen problemer med å ta selvkritikk på.

Det denne debatten bør handle om, er: Hvor vil vi hen? Hva forventer vi oss? Hva ønsker vi oss?

Som sagt har justiskomiteen nettopp gjennomført sine budsjettforlikinger i forbindelse med neste år, og jeg beklager å måtte gjenta det: Det var ikke mange stående ovasjoner der. Vi hadde i dag besøk av politimesteren i Oslo, som forventer å kjøre med 100 vakante stillinger neste år for å greie å få budsjettet sitt til å gå rundt. Vi kan godt snakke om at vi utdanner flere politifolk, men hva hjelper det hvis vi ikke har råd til å ansette dem?

For meg handler dette om at vi som politikere må ta inn over oss de forventninger vi er med på å skape i befolkningen. Vi vedtar lover, vi sier noe om at vi forventer at de lovene skal overholdes, og vi forventer at politiet stiller opp når vi trenger dem. Men da må vi også ha den respekten for denne etaten at vi gir dem de rammebetingelsene som gjør det mulig. Det hjelper ikke å utdanne flere politifolk hvis ikke distriktene har råd til å ansette dem. Det hjelper ikke for oss å vedta flere lover og si at de skal følges opp, hvis vi ikke samtidig gir dem rammebetingelser for å gjøre nettopp det. Da er Stortinget og Stortingets

flertall totalt inkonsekvent, og det er på en måte å holde befolkningen for narr. Det er respektløst.

Men hvis vi lar det ligge og fokuserer på det som er utfordringene, er det selvfølgelig sånn at vi har en stor avgang av politifolk som kommer til å slutte på grunn av alder, vi har mange uløste oppgaver vi gjerne skulle ha sett løst, og vi mangler folk. Sånn sett er det selvfølgelig helt korrekt at vi må øke opptaket. Men jeg tror det handler vel så mye om hva vi vil med det. Hvor stort skal volumet være? Skal vi ta den debatten, som andre land har gjort, og normsette hvor mange borgere vi skal ha pr. politimann eller politikvinne? Vi kommer dårlig ut. Island er på topp, men det har sin naturlige forklaring: Det er et lite folk, og man bor forholdsvis sentralt. Svenskene har det bedre enn oss, danskene har det bedre enn oss. Vi er ikke på topp, men vi burde ha vært på topp, og vi har råd til å være på topp. Det handler om politisk vilje og politisk potens, og den mangler. Så kan vi godt diskutere retorikken i hvor mange vi utdanner eller ikke, men det hjelper ikke hvis man ikke er villig til å ta regningen til slutt.

Så sa statsråden tidligere i dag at det bare er å se på hva Politiets Fellesforbund sa. Med respekt å melde sa de to ting. Det kom først en pressemelding som var veldig rosende. Men så gikk virkeligheten opp for dem, og den neste – og jeg regner med at også statsråden har lest den – var ikke fullt så rosende som den første. Om det betyr at de ble fanget av stundens – ja, hva skal jeg bruke for slags begrep nå – storhet for den første, for det hørtes veldig bra ut, og så oppdaget noe annet, vet jeg ikke. Men faktum er at PF sendte ut to pressemeldinger, og virkeligheten beskrevet i dem var litt forskjellig. Hvis ikke hadde de ikke trengt å sende ut to. Og det samme da vi hadde budsjettforlikinger med Politiets Fellesforbund: De skryter av satsingen på DNA, de skryter av opptaket på Politihøgskolen – ære være det – men de påpeker også at det er noen avvik mellom forventninger når det gjelder å fortsette med å kjøre med vakante stillinger, og det vi ønsker at de skal gjøre.

Vi kan selvfølgelig fortsette å ha retoriske debatter rundt det. Jeg har mer sans for at vi faktisk tar dette inn over oss og tar en debatt å la det vi gjorde i forbindelse med politirolemeldingen, hvor vi diskuterte hva norsk politi skal gjøre. Statsråden har i dag sagt at vi kanskje må se på om flere sivile må inn, samtidig som denne regjeringen har vært veldig opptatt av at polititing er polititing. Det første man gjorde, var å stoppe prøveprosjektet med sivil fangetransport, selv om det var gjort innenfor et regelverk trukket opp av Justisdepartementet. Det er mulig at den nåværende statsråden ikke har tillit til den forrige statsråden og det regelverket som ble lagt til grunn, men i så fall ville jeg være overrasket.

Det vi er nødt til å gjøre, er å finne ut: Hvordan skal vi normsette dette? Hvor lang tid trenger vi på å utdanne det nødvendige antall folk for å komme opp på det normtallet vi ønsker oss? Og hva vil dette koste oss? Da blir spørsmålet: Er vi villig til å ta regningen, eller skal vi fortsette å gå rundt grøten og bortforklare det som er realiteten, nemlig at vi mangler bevilgninger til å gjøre den jobben

som publikum forventer, og som publikum faktisk har krav på, jf. politiloven § 1.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [13:04:00]: «Hva vil statsråden gjøre for å stimulere erfarne politifolk til å stå lenger i jobb?», er interpellantens spørsmål til justisministeren her i dag. Jeg tror debatten ville stått seg på om fokus hadde vært mer på seniorpolitiske tiltak enn en foregriping av en budsjettdebatt som vi skal ha senere. For det er faktisk slik at det er behov for sterkere seniorpolitiske tiltak også innenfor – ja, kanskje ikke minst innenfor – politietaten. Situasjonen i den etaten tydeliggjør nok en gang hvor viktig seniorpolitikk har blitt for å sikre nok arbeidskraftressurser.

Det at vi i dag har en kortere del av våre liv i arbeidslivet enn noen gang, er et uttrykk for feil måte å forvalte ressurser og kompetanse på. Og vi ser det kanskje spesielt innen slike vitale samfunnsoppgaver som dem politiet forvalter. For det er jo ikke bare de eldre arbeidstakernes arbeidskraft som savnes i politiet, men også deres erfaring i en etat hvor fartstid gir trygghet og kompetanse i yrkesutøvelsen.

I Senterpartiet slutter vi oss til Aspakers ros av Regjeringens tiltak for nyrekruttering, men vi deler også utålmodigheten, som det er sagt både av Aspaker og justisministeren, etter å få på plass flere og mer effektive senior tiltak i politiet.

I den forbindelse kan vi som folkevalgte fungere som viktige premissleverandører, men arbeidet må også i stor grad gjøres av politiet selv. Gjennom trepartssamarbeidet, gjennom avtalen om Inkluderende arbeidsliv og gjennom Senter for Seniorpolitikk er det etablert ordninger og apparat for å bistå arbeidslivet i utformingen av en positiv seniorpolitikk. Forutsetningen for å lykkes med å få flere til å stå lenger i arbeid er likevel først og fremst knyttet til om arbeidslivet verdsetter aldersspredning i arbeidsstokken og vektlegger verdien av kompetanse og mange års erfaring og ikke ensidig dyrker fornyelse.

I politiet dreier det seg også om at senioren selv må oppleve at deres arbeidskraft blir verdsatt for å sikre etatens kvalitet. Det er som kjent lav avgangsalder i deler av politistyrken, og etaten burde se det som en av sine hovedoppgaver å snu denne trenden, ikke ved at politifolk skal tilbys enda mer slit etter et langt og fortjenstfullt arbeidsliv, men at de skal føle at de verdsettes og tilbys andre, alderstilpassede arbeidsoppgaver og gunstige vilkår framfor å gå ut av arbeidslivet.

Politiet har som kjent særaldersgrense, som gjør at polititjenestemenn i patruljerende tjeneste kan gå av ved fylte 57 år om de fyller den såkalte 85-årsregelen – summen av egen alder og antall år i jobb. Da vi behandlet seniormeldingen her i Stortinget, kunne vi konstatere at drøyt 50 pst. av pensjonerte innenfor politiet som var omfattet av særaldersgrensen, var gått over i annet arbeid etter pensjonering fra politiet. Dette viser at mange arbeidstakere som har gått av ved særaldersgrense, fortsatt ønsker å være i arbeid. Målet må være å legge arbeidsforholdene til rette for at denne arbeidsviljen og arbeidsevnen fortsatt skal utnyttes i politiet – for samfunnets trygghet.

Retningslinjene for særaldersgrenser reguleres både gjennom lov og gjennom avtaleverket i arbeidslivet. I forbindelse med den pågående gjennomgang av hele vårt pensjonssystem har Regjeringen bebudet at en også vil gjennomgå regelverket for særaldersgrenser. Jeg imøteser dette, ikke fordi jeg mener vi skal fjerne særaldersgrenser vi i dag har i arbeidslivet, men for å få ordninger som stimulerer til at erfaring og opparbeidet kompetanse nyttiggjøres på en bedre måte enn vi ser i dagens virkelighet.

Fokuset på positive seniorpolitiske tiltak må få en sterkere plass i politietatsens arbeid. Det har jo også polititjenestemenn selv gitt klart uttrykk for i saker som har fått bred omtale gjennom media. Vi vet fra andre sektorer at en bevisst seniorpolitikk med vekt på gunstige ordninger i forhold til ferie, arbeidstid, økonomiske kompensasjonsordninger, mulighet for etterutdanning også som senior, milepelsamtaler osv. har virket. Politiet må i samarbeid med staten arbeide målrettet med å finne den formelen som virker for politiet. Det er viktig at justisministeren både forventer dette og støtter oppunder dette, og det er viktig at vi som politikere her fra Stortingets talerstol ser at skal vi løse politietatsens utfordringer, må vi også se på den delen av saken, ikke bare på bunnlinsen i budsjettene.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Elisabeth Aspaker (H) [13:09:29]: Det er altså en realitet at vi i 2007 har et formidabelt mye bedre økonomisk utgangspunkt for de disposisjonene som gjøres her i huset, enn vi hadde i 2005. 130 milliarder kr mer er det til fordeling i denne salen når budsjettet skal vedtas.

Denne debatten synes jeg viser at de rød-grønne hver gang går rett i fella. I stedet for å være løsningsorientert ender man opp med å fokusere på høye studentopptak til Politihøgskolen. Det er vel og bra, men det er jo ingen løsning på kort sikt i forhold til de akutte problemene som folk flest opplever ute, enten det er trafikkoffer som blir liggende i timevis, eller det er sivile som må holde væpnede innbruddstyver i påvente av politi som skal kjøre 140 km, eller mange andre slike episoder, som dessverre media utover landet er fulle av.

Representanten Thomas Breen var opptatt av at man sparker inn dører som han sa stod på vidt gap. Ja, hvis det var slik at Regjeringen hadde en fiks ferdig seniorpolitikk for politiet, hvorfor er det da nødvendig å gå veien om forsøk i et fylke på Vestlandet? Jeg mener det er et stort potensial i senioren i politiet, og jeg synes det er viktig at Stortinget og Regjeringen gir sine bidrag til å motivere denne yrkesgruppen til å stå lenger i jobbene sine. Men jeg synes ikke det er tilfredsstillende at seniorpolitikk skal bli gjort avhengig av velvilje i lokale lønnsforhandlinger. Jeg savner og forventer – og utfordrer statsråden til å ta – noen grep på overordnet nivå for å unngå at vi får mange forskjellige seniorpolitikker, alt etter politidistrikter rundt i Norge.

Representanter for regjeringspartiene har stått her oppe i dag og etterlyst mindre budsjettdebatt, men jeg la jo merke til at statsråden selv brukte store deler av sitt inn-

legg nettopp til å diskutere det budsjettet han selv har lagt fram. Han snakket lite om seniortiltak, og han endte med å henvise spørsmålet til lokale lønnsforhandlinger. Det mener Høyre er en altfor defensiv tilnærming til en yrkesgruppe som samfunnet trenger mer av her og nå. Derfor burde statsråden bruke denne anledningen til å signalisere med all tydelighet hvor viktig det er at vi, inntil vi får flere nyutdannede politifolk, også greier på en bedre måte å nyttiggjøre oss den verdifulle ressursen som de mange seniorenene i politietaten kan utgjøre.

Statsråd Knut Storberget [13:12:23]: Jeg må si at mange ganger klarer vi i Stortinget å samle oss og finne ut hva vi er enige om, og hva slags tiltak som er gode. Men med denne interpellantens innretning i forhold til justispolitisk debatt syns jeg, for å være helt ærlig, at det blir unødig mye vrangvilje. Jeg registrerer at det blir galt at man setter i gang et pilotprosjekt, og man er redd for forskjellige typer seniorpolitikk i landet, som det nå ble sagt, slik jeg oppfattet det. Det må jo med respekt å melde være positivt at en får prøvd ut noen mekanismer raskt, og så får vi sette det i verk.

Det at man nå på tampen av denne debatten fra Høyres og representanten Aspakers side framstiller det nærmest som om det ikke er kommet noe konkret i forhold til seniorpolitikk, uten at man sjøl egentlig har presentert noen forslag, syns jeg også er unødig vrangt. Vi har pekt på at vi setter i gang det pilotprosjektet, jeg har pekt på at vi nå ser på muligheter for å stimulere ekstra gjennom lønn, arbeidstid var vi inne på, og det var også nevnt – og med godt innspill fra Senterpartiets representant i debatten – flere aspekter som vi selvfølgelig skal ta med oss i forhold til dette. Jeg har endog sagt at når Politidirektoratet skal avgi sin rapport neste år, i juni, vil dette være sentralt, men vi ønsker også en delrapport inn til departementet før jul, slik at vi raskere kan få ta stilling til og ta de overordnede grepene som må gjøres. Så jeg må jo be om i hvert fall at man hører på hva som sies, og at vi eventuelt også kan samle oss noe rundt det som faktisk gjøres. Det kan gro mye godt nettopp av at man får bred politisk enighet rundt ting.

Så ble det nevnt fra Fremskrittspartiets side i forhold til at Regjeringa valgte å reversere forsøket med privat fangetransport, at vi liksom skulle gå bort fra det å trekke flere sivile inn i politivirksomhet. Det gjorde vi ikke. Det vi fjernet når det gjaldt privat fangetransport, var det kom-

mersielle elementet. Det som ble erstatningen, var jo nettopp at de distrikter som var underlagt privat fangetransport, etablerte et eget transportprosjekt som i stor grad er drevet av arrestforvarere, som ikke er politimessig utdannet. Dette er et veldig godt eksempel på hvordan man kan drive billigere, mer effektivt, ta seg av flere oppgaver, frigjøre politiet, slik at de kan drive aktiv tjeneste. Så dette feltet fokuserer Regjeringa mye på, vi vil komme med tiltak, og jeg ber om velvilje med hensyn til å få satt i verk også så viktige forslag.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten i sak nr. 4 er dermed ferdigbehandla.

S a k n r . 5

Referat

- (48) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Gjermund Hagesæter, Kari Kjønås Kjos og Karin S. Woldseth om bedring av skatteyers stilling i tvistesaker og bedring av situasjonen for mennesker med gjeldsproblemer (Dokument nr. 8:16 (2007-2008))
- (49) (St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2007-2008)) Endring av St.prp. nr. 1 (2007-2008) om statsbudsjettet 2008
Samr.: Nr. 1 og 2 blir sende finanskomiteen.
Budsjettkapitlene i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2007-2008) foreslås fordelt på rammeområder og sendt de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 2 (2007-2008). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 2 (2007-2008) foreslås fordelt til komiteene slik:
(St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 (2007-2008)) Kap. 169
Samr.: Blir send utanrikskomiteen, Rammeområde 4.
- (50) Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon 3. mai 2005 om tiltak mot menneskehandel (St.prp. nr. 2 (2007-2008))
Samr.: Blir send justiskomiteen, som legg fram sitt utkast til innstilling for utanrikskomiteen til fråsegn før innstilling blir avgitt.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.20.